

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF VAN DE MEERLESEWEG 6 TOT EN MET 10 TE MEER

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 477

Rapport opgemaakt door: Irene Jansen

Derbystraat 51

9051 Gent

januari 2018

Dossiernr. 21234.R.01

Projectcode OE: 2017D30

Gent

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de Meerleseweg 6 tot en met 10 te Meer

Auteurs

Irene Jansen

Projectnummer

- 21234 (intern)
- 2017D30 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, januari 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 477

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	20/07/2016	Interne draft
v1	28/08/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	15/01/2018	Definitieve versie na weigering/herwerking

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1 Verslag van Resultaten	7
1 Inleiding	7
1.1 Thesaurus	7
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel van het onderzoek	8
1.4 Aanleiding van het onderzoek	8
1.5 Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6 Onderzoeksstrategie	10
2 Aard van de bedreiging	11
2.1 Huidige situatie	11
2.2 Toekomstige situatie	13
3 Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	19
3.1 Topografische situering	19
3.2 Bodemkundige situering	23
4 Assessmentrapport: archeologische voorkennis	31
4.1 Inventarissen onroerend erfgoed	32
4.2 Cartografische bronnen	39
5 Besluit	43
5.1 Interpretatie en datering	43
5.2 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	44
5.3 Samenvatting	45
6 Kwaliteitscontrole en ondertekening	46
7 Bibliografie	47

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Ligging onderzoeksgebied. Orthofotomozaïek (middenschalige zomeropnamen, kleur 2015) met aanduiding onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017).....	9
Figuur 2: Ligging onderzoeksgebied. GRB met aanduiding onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017).....	9
Figuur 3: Huidige situatie onderzoeksgebied op orthofotomozaïek (middenschalige zomeropnamen, kleur 2015) (bron: Geopunt 2017).	11
Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: opdrachtgever 2017).....	12
Figuur 5: Materialengebruik - schaal 1 / 500 (Bron: Opdrachtgever 2017).....	13
Figuur 6: Inplantingsplan - schaal 1 / 500 (Bron: Opdrachtgever 2017)	14
Figuur 7: Blok A en B (Bron: Opdrachtgever 2017)	15
Figuur 8: Blok C (Bron: Opdrachtgever 2017).....	16
Figuur 9: Blok D (Bron: Opdrachtgever 2017)	16
Figuur 10: Blok E (Bron: Opdrachtgever 2017)	17
Figuur 11: Blok F (Bron: Initiatiefnemer 2017)	17
Figuur 12: Plan riolering – schaal 1 / 500 (Bron: Initiatiefnemer 2017)	18
Figuur 13: Plan ondergrondse parkeergarage – schaal 1 / 250 (Bron: Initiatiefnemer 2017)	18
Figuur 14: Topografische kaarten met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)	19
Figuur 15: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofiel van het onderzoeksgebied volgens een noord-zuid-as (rood) (bron: Geopunt 2017).....	20
Figuur 16: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)	21
Figuur 17: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as (Bron: Geopunt 2017).....	21
Figuur 18: DTM (1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 19: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	22
Figuur 20: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	23
Figuur 21: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	24
Figuur 22: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	25
Figuur 23: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	25
Figuur 24: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	26
Figuur 25: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	26
Figuur 26: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	27
Figuur 27: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017).....	27
Figuur 28: Gedigitaliseerde tertairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017).....	28
Figuur 29: Bodemerosiekaart op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)	29
Figuur 30: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017) ..	30

Figuur 31: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)	32
Figuur 32: Weergave van de locaties van beschermde cultuurhistorische landschappen binnen een straal van 500m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	35
Figuur 33: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	36
Figuur 34: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de ligging van Meer (Bron: Geopunt 2017)	39
Figuur 35: Overzichtskaart - Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017).....	40
Figuur 36: Overzichtskaart - Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)	41
Figuur 37: Overzichtskaart - Vandermaelen kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)	42
Figuur 38: Synthesekaart met verstoringsfactoren in het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)..	44

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Meer, Hoogstraten, middeleeuwen

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017D30
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Meerleseweg 6 t/m 10
- postcode :	2321
- fusiegemeente :	Hoogstraten
- land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	NW: 175764, 237569 NO: 175836, 237555 ZW: 175733, 237511 ZO: 175846, 237455
Kadaster	
- Gemeente :	Hoogstraten
- Afdeling :	3
- Sectie :	C
- Percelen :	203K; 204H; 186C; 200A; 205K; 209S
Onderzoekstermijn	december 2017
Thesauri	Bureauonderzoek, Meer, Hoogstraten, Middeleeuwen

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief dat potentieel aanwezig is op een terrein, is bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

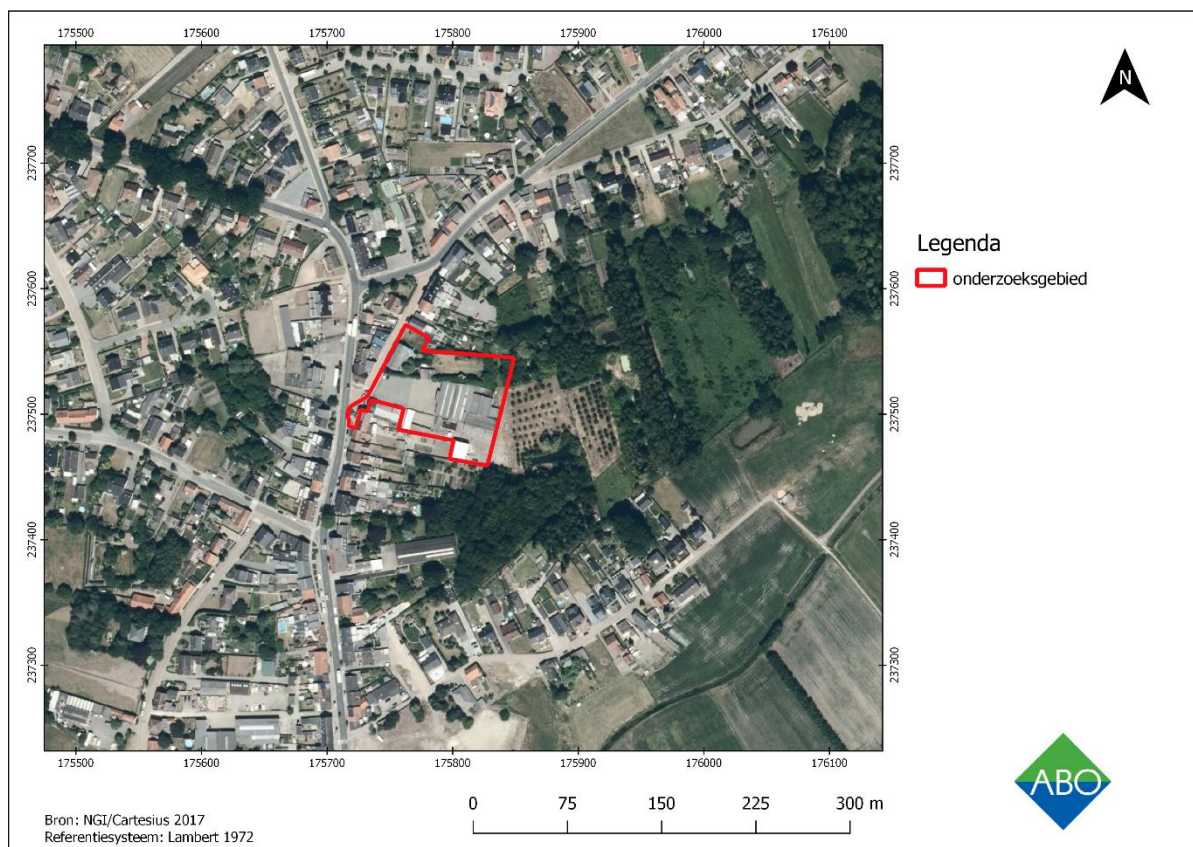
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de opdrachtgever in functie van een stedenbouwkundige vergunning voor de geplande bouw van een ondergrondse parkeergarage, een aantal gezinswoningen, appartementen en winkelruimtes binnen het onderzoeksgebied aan de Meerleseweg.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² overschrijdt buiten een archeologische zone (bodemingreep onderzoeksgebied: 7.400m²), moet er in het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

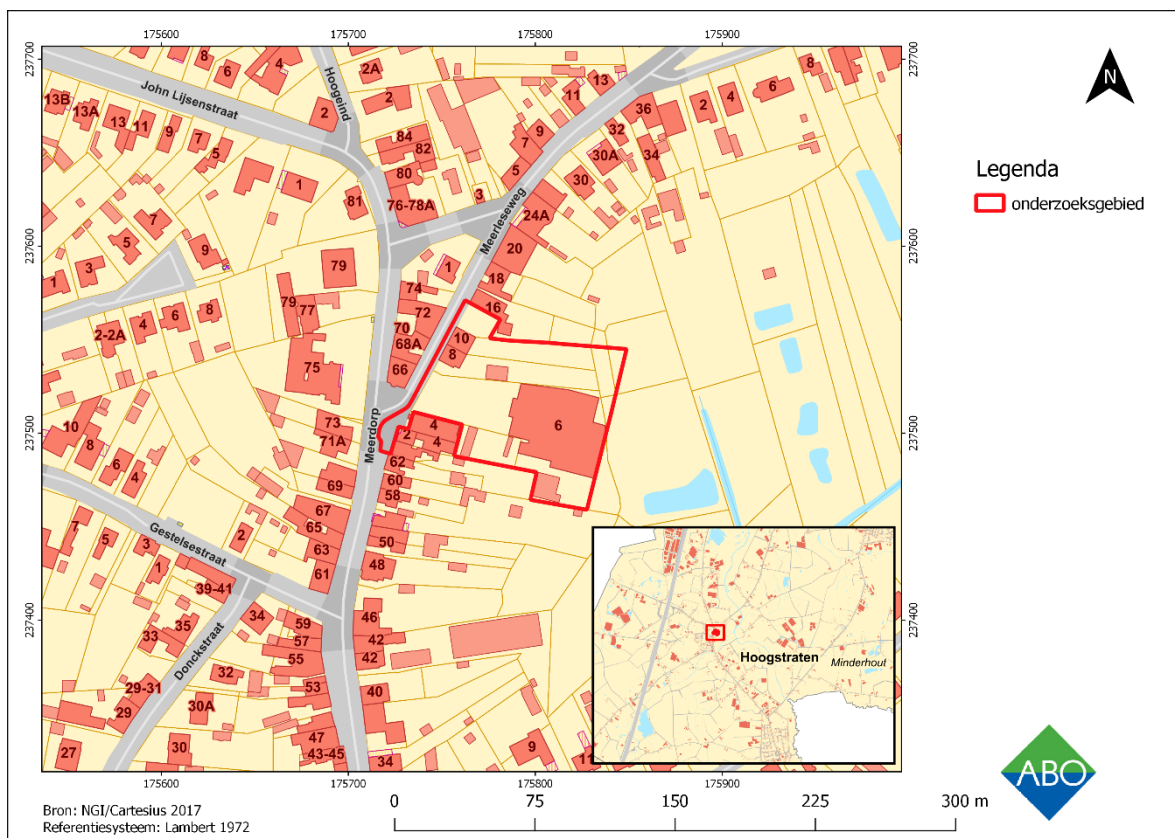
De opmaak van deze nota gebeurt conform de 'Code van Goede Praktijk 2.0 voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen' (2017) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

De grenzen van het onderzoeksgebied komen overeen met de grenzen aan de ingreep in de bodem. Op deze percelen zal een bodemingreep plaatsvinden: 200A2; 203K; 204H; 186C (partim); 186D (partim); 185 (partim); 205K; 209S. De totale oppervlakte die verstoord gaat worden betreft zo'n 7.400m². Een groot deel van het onderzoeksgebied is op dit moment bebouwd of verhard. Het meest noordelijke deel is echter grotendeels in gebruik als tuin en overwegend onverhard.

Figuur 1: Ligging onderzoeksgebied. Orthofotomozaïek (middenschalige zomeropnamen, kleur 2015) met aanduiding onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 2: Ligging onderzoeksgebied. GRB met aanduiding onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het onderzoeksgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

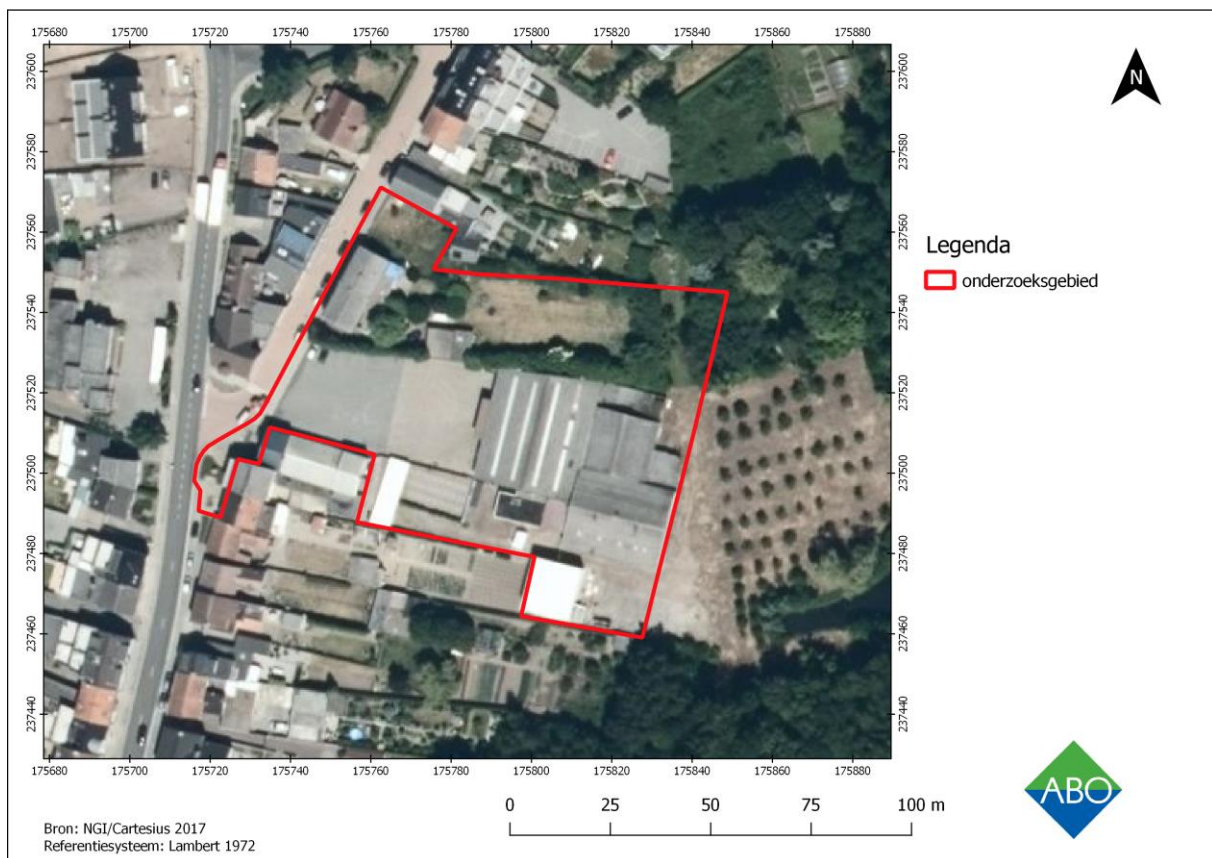
2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

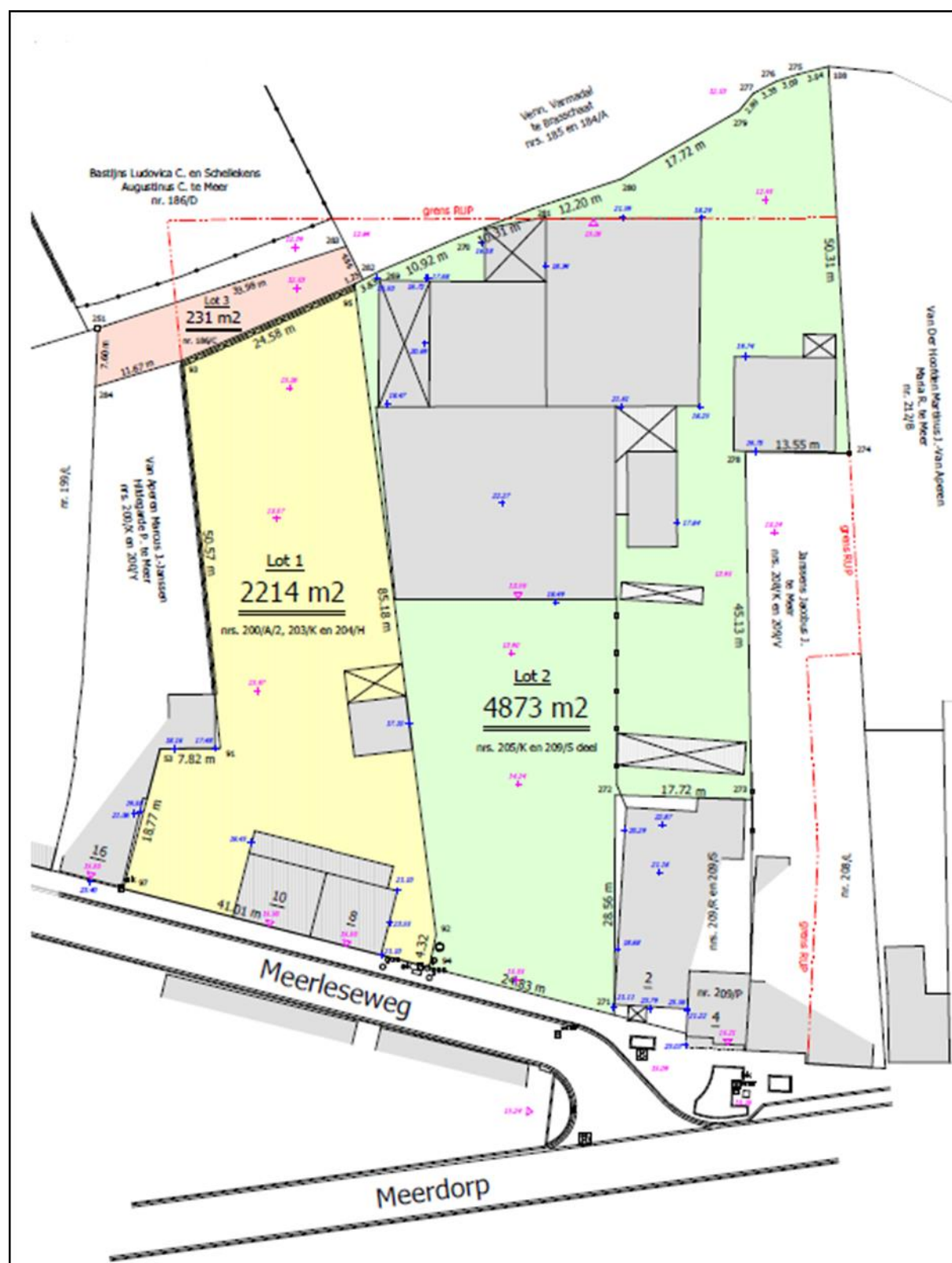
Het onderzoeksgebied omvat een stuk grond met niet onderkelderde bebouwing (2.243 m²), verharding (2.198 m²) en een onverhard deel (2.959 m²) (Figuur 3). De verharding in het zuidwesten van het onderzoeksgebied wordt thans gebruikt als parkeergelegenheid en bestaat voor ongeveer 50% uit asfalt, en voor 50% uit klinkers. De bebouwing bestaat uit verschillende elementen, waaronder een magazijn in het zuidoosten en een woonhuis in het noordwesten van het onderzoeksgebied. De fundering van de twee woonhuizen in het noordwesten van het plangebied hebben de natuurlijke bodem wellicht tot -1m maaiveld verstoord en hetzelfde kan verwacht worden voor het magazijn en de bedrijfspanden die zich in het oosten en zuiden van het plangebied bevinden.

Voor de verhardingen in het zuidwesten van het onderzoeksgebied is de huidige verstoring moeilijker in te schatten. Geosonda heeft een milieuhygiënisch bodemonderzoek in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Uit dit onderzoek is op te maken dat de verharding zelf 10 tot 30 centimeter dik is. Eventuele verstoring onder deze verharding komt niet uit het onderzoek van Geosonda naar voren, maar dit onderzoek was hier ook niet op gericht (Van Gansbeke, A. 2015).

Het noordelijk deel van het onderzoeksgebied alsmede een smalle strook aan de oostgrens is onverhard. De overheersende begroeiing bestaat uit gras, maar langs de perceelgrens tussen 204H en 205K zijn struiken geplaatst. Hier is nauwelijks verstoring aan het bodemarchief te verwachten.

Figuur 3: Huidige situatie onderzoeksgebied op orthofotomozaïek (middenschalige zomeropnamen, kleur 2015) (bron: Geopunt 2017).

Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: opdrachtgever 2017)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag zal worden ingediend, omvatten in hoofdzaak de realisatie van een aantal woningen, appartementen, winkelruimtes en een ondergrondse parkeergarage (Figuur 5). De bouwplannen worden voor de leesbaarheid in PDF bijgevoegd in bijlage en ook als meegestuurd via het online portaal van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Figuur 5: Materialengebruik - schaal 1 / 500 (Bron: Opdrachtgever 2017)

In de blokken A en B op de tekening (zie Figuur 5 t/m 7) worden vier appartementen, zeven duplexappartementen en twee winkelruimtes gerealiseerd. In blok C (zie Figuur 5, 6 en 8) worden vier woningen gerealiseerd. Blok D geeft ruimte aan 5 gezinswoningen en blok E aan elf appartementen (zie Figuur 9 en 10). Blok F zal één studio, vijf duplexappartementen een schietstand en een cafetaria bevatten (zie Figuur 11).

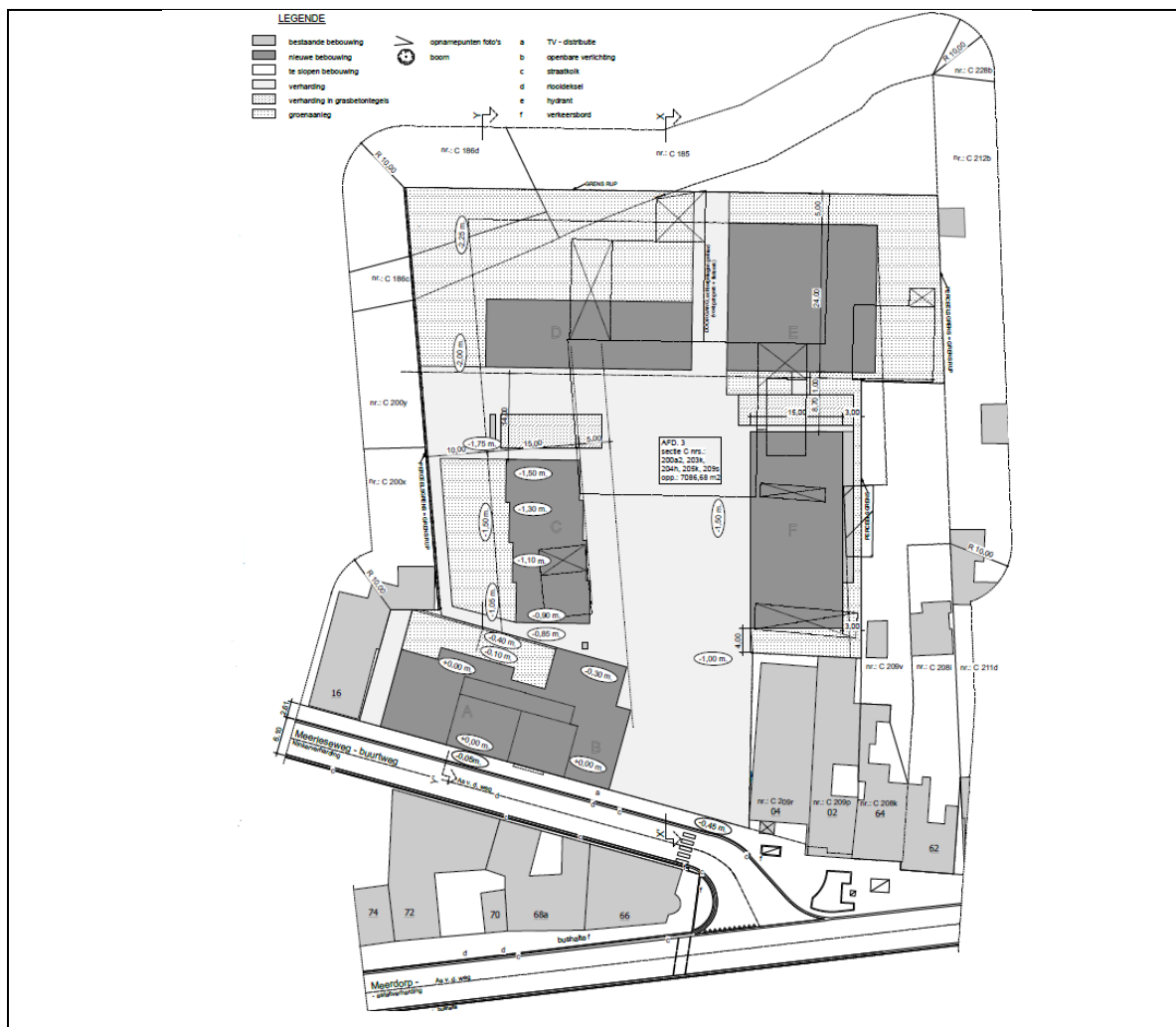
Blok A, B en D krijgen een fundering tot maximaal 90 cm onder maaiveld. De binnenvloer in deze gebouwen wordt op gelijke hoogte gelegd als het maaiveld, dus de betonvloer wordt 40 cm onder het

maaiveld aangelegd. Blok C en Blok F worden op de parkeergarage aangelegd (Figuur 13). De ingang tot deze ondergrondse parkeergarage loopt onder blok B. Tevens is er in blok F een liftschaft en trappenhuis die toegang verschaft tot de garage. De ondergrondse garage zal circa 3,50 m onder maaiveld worden aangelegd. Blok E wordt gebouwd op een betonplaat van 15 cm dik, aangelegd op een fundering van ongeveer 50 cm dikte. Onder de dragende muren bevinden zich betonnen pilaren die tot een diepte van 1 meter onder het maaiveld gaan.

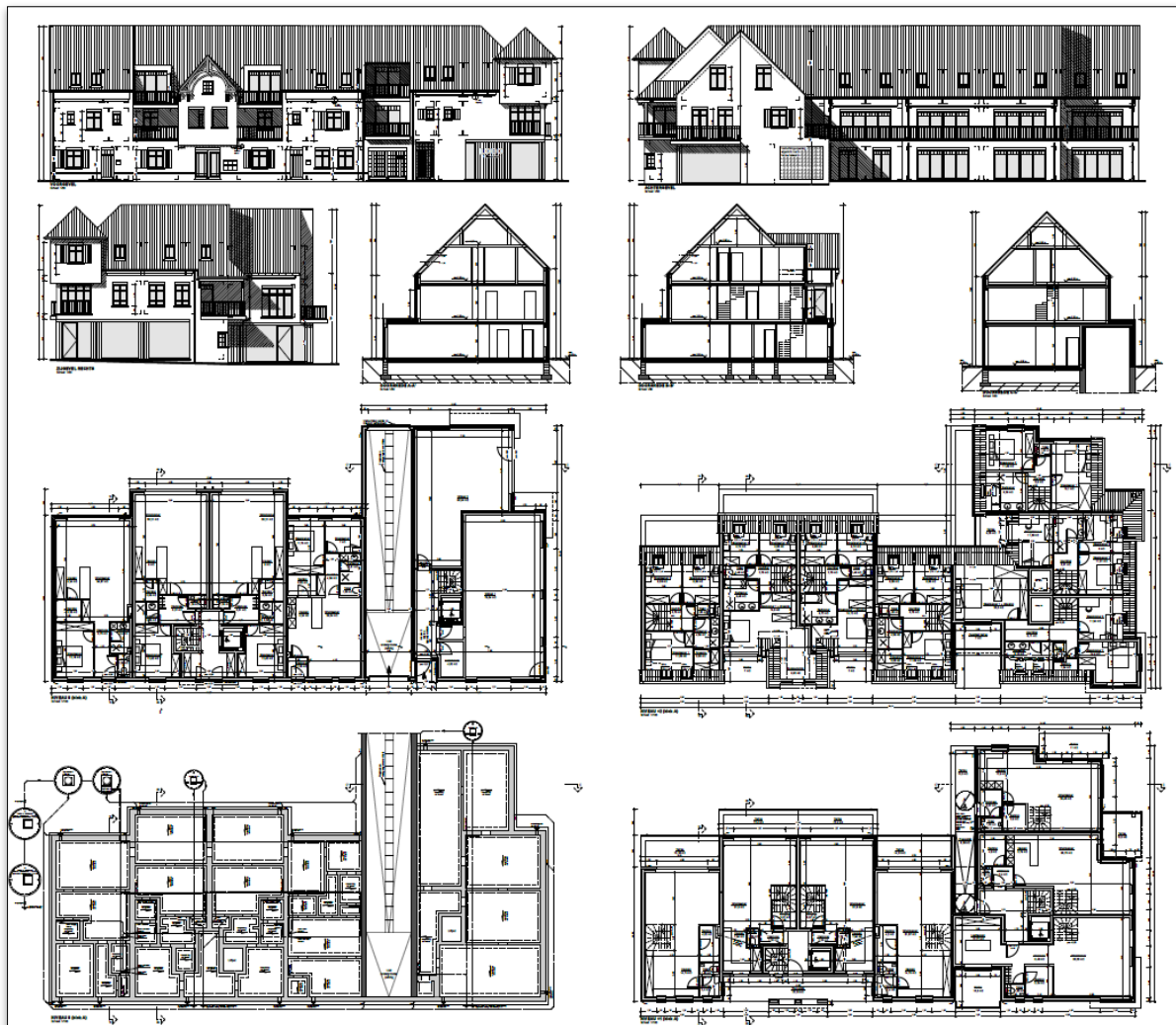
De riolering wordt deels op bestaande riolering aangesloten (zie Figuur 12) en deels nieuw aangelegd. De nieuwe riolering wordt op een maximale diepte van 1,50 m aangelegd. De regenwaterputten, septicke putten en buffer- en infiltratieputten worden maximaal 2 meter onder maaiveld aangelegd.

Gegevens over de werfinrichting zijn nog niet gekend, maar er kan vanuit gegaan worden, dat de werf op het terrein zelf gerealiseerd zal worden. De grondwerken zullen machinaal gebeuren met zware werktuigen. Dit kan een compactie met zich meebrengen.

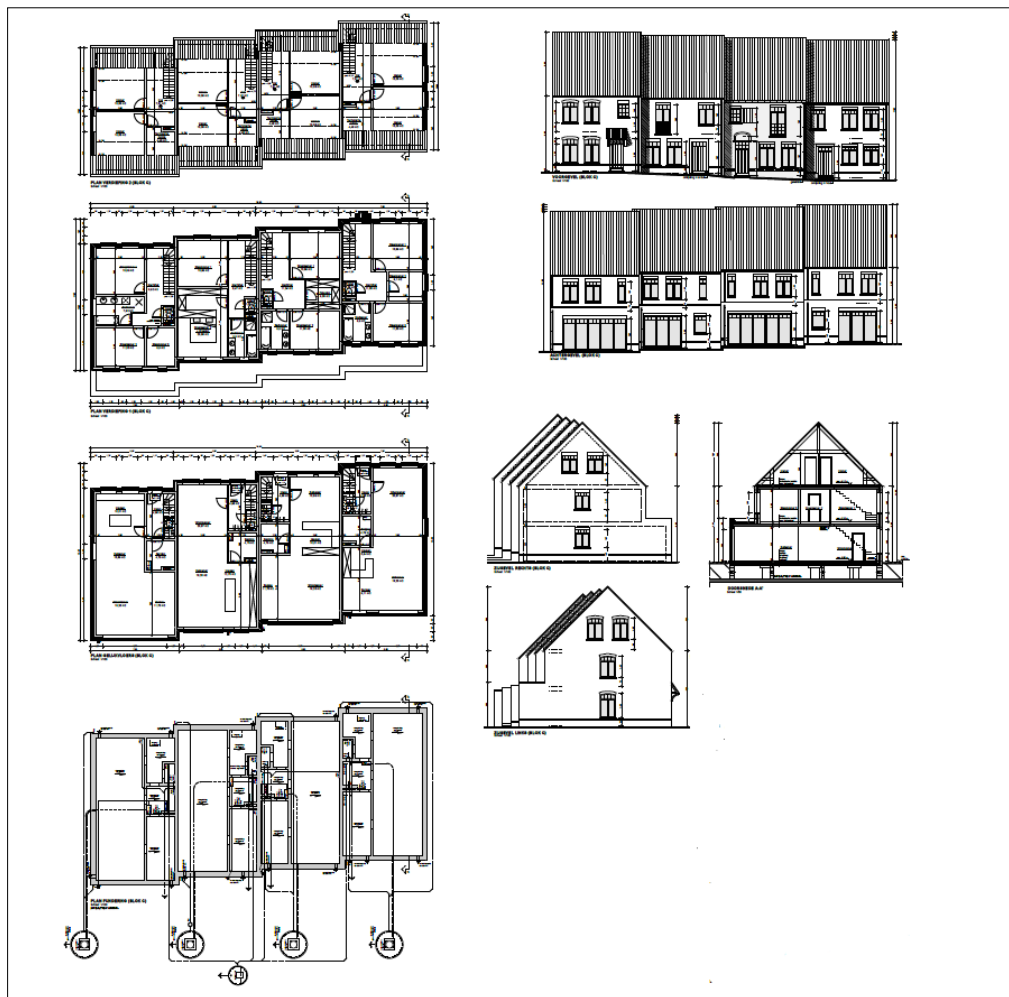
De diepte en de omvang van de geplande werken zullen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren.

Figuur 6: Inplantingsplan - schaal 1 / 500 (Bron: Opdrachtgever 2017)

Figuur 7: Blok A en B (Bron: Opdrachtgever 2017)

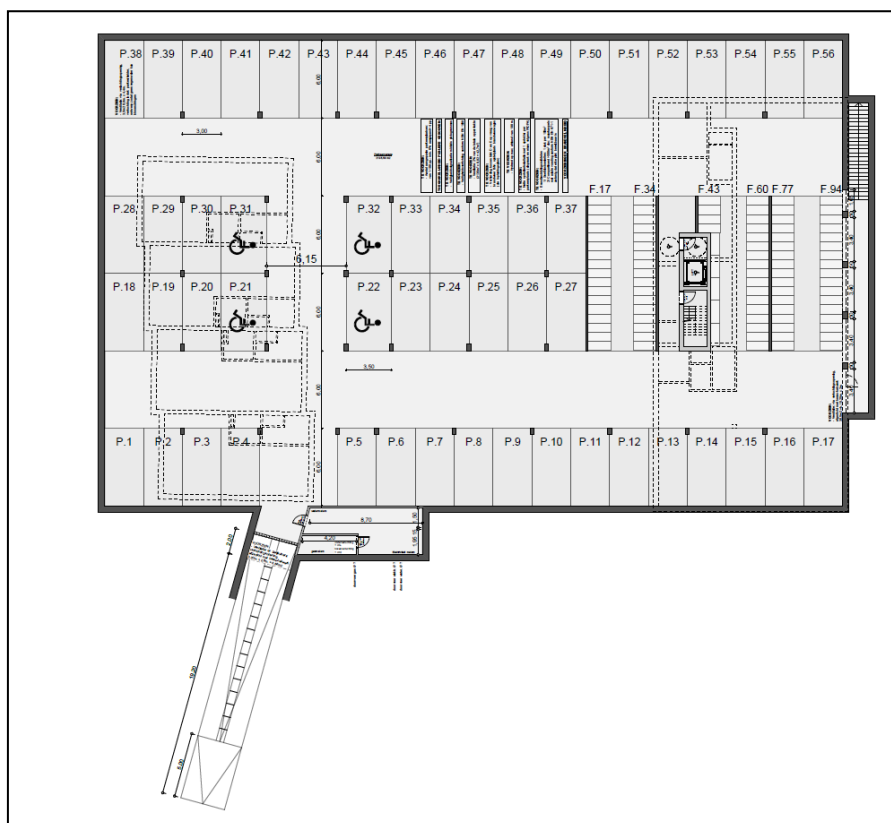
Figuur 8: Blok C (Bron: Opdrachtgever 2017)

Figuur 9: Blok D (Bron: Opdrachtgever 2017)

Figuur 12: Plan riolering – schaal 1 / 500 (Bron: Initiatiefnemer 2017)

Figuur 13: Plan ondergrondse parkeergarage – schaal 1 / 250 (Bron: Initiatiefnemer 2017)

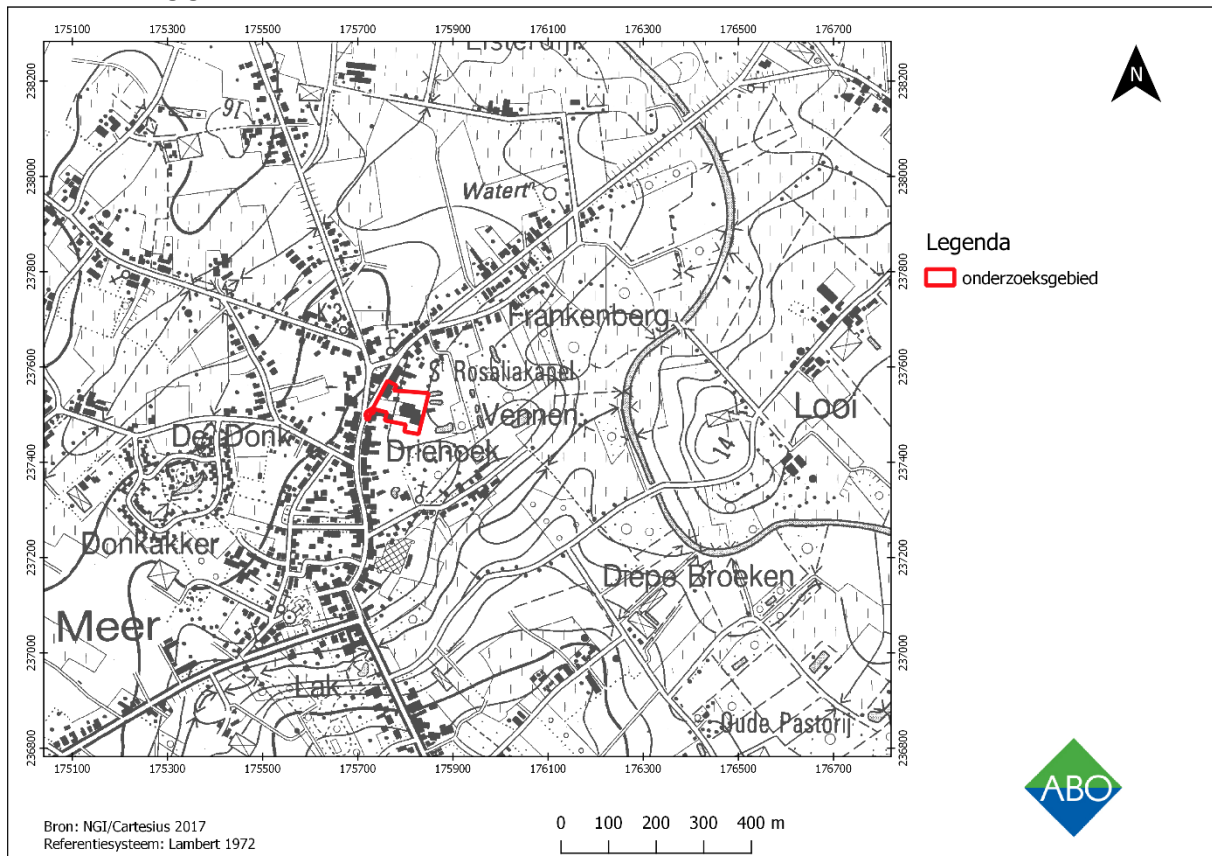
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het onderzoeksgebied is gelegen geheel in het oosten van het dorp Meer (gemeente Hoogstraten), aan de Meerleseweg waar deze overgaat in Meerdorp. De plaatsnaam Meer gaat terug tot zeker 1200. Het werd eerder geschreven als: Mera, Mere (1200), Merenam, Meere (1496, 1526), Meir(e) (vierde kwart 18de eeuw - eerste kwart 19de eeuw, eerste kwart 20ste eeuw) tot het huidige Meer (1836). De plaatsnaam is een toponiem en duidt op een moerassige laagte of een waterrijk gebied. Het dorp bevindt zich dan ook op de rand van een beekvallei, van de Mark, ten westen van de beek. Het onderzoeksgebied bevindt zich op zo'n 420 meter ten westen van de huidige loop van de Mark en slechts 300 meter van de beek de Muntloop. Deze beek ligt ten zuiden van het onderzoeksgebied.

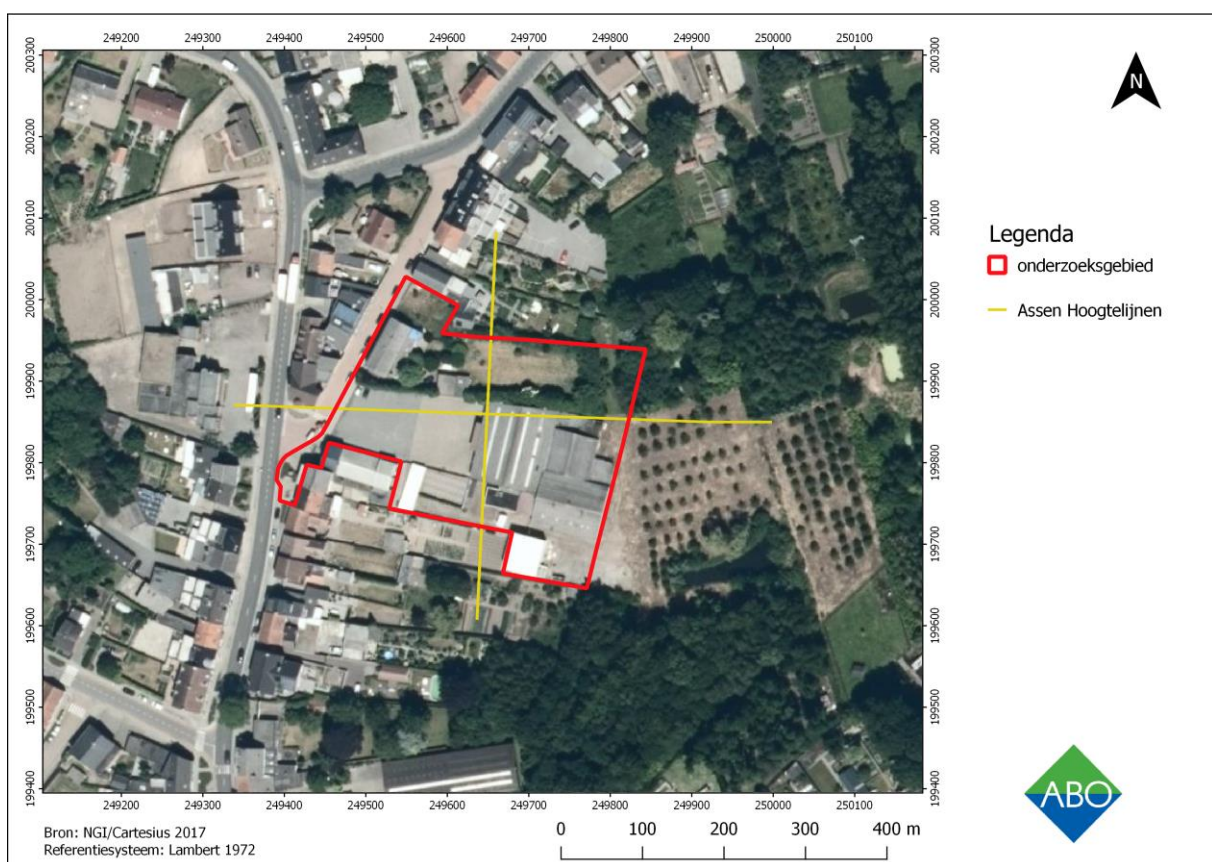
De kern van het dorp wordt gevormd door de Donckstraat en Meerdorp met centraal de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Bezoeking (figuur 14). Het huidige stratenpatroon is reeds op de Ferrariskaart (circa 1775) herkenbaar (Figuur 35). Het onderzoeksgebied ligt aan de noordoostelijke rand van het oude dorp vlak bij het gehucht Dry Hoek. Hoek staat als toponiem meestal voor een landpunt. Hier gaat het over de landpunt tussen de beek de Mark en de Muntloop. Op basis van toponiemen lijkt een hoogte in het landschap zich westelijk van het onderzoeksgebied te bevinden (figuur 14). Een donk is een hoger gelegen deel in het landschap aantrekkelijk voor menselijke bewoning. Ten oosten van het onderzoeksgebied bevinden zich lager gelegen gebieden met de Vennen en de Broeken. Een broek is een moerassig gebied.

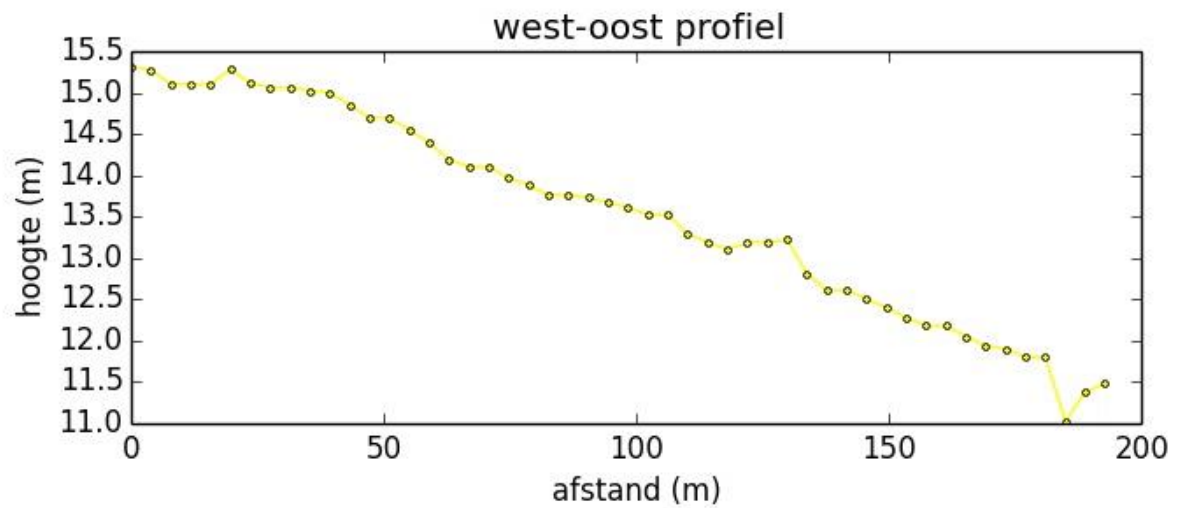
Figuur 14: Topografische kaarten met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

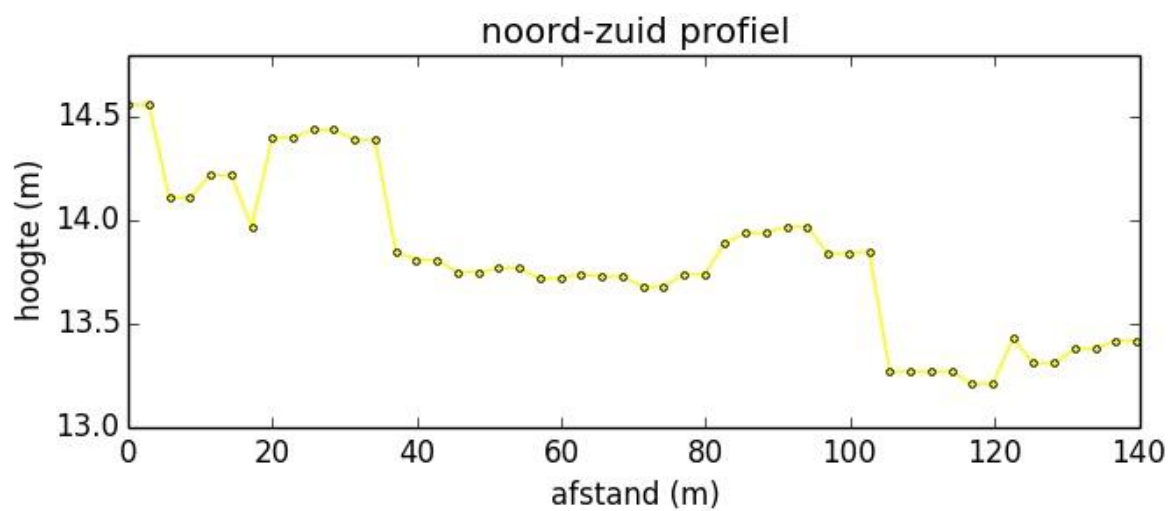
Het onderzoeksgebied kent, met waardes van 15,5m TAW in het westen tot 11m TAW in het oosten, een sterke daling richting het oosten de beekvallei in (Figuur 16). Het hoogteprofiel over de noord-zuid as vertoont sterke schommelingen (Figuur 17). De algemene trend lijkt een daling van het terrein richting het zuiden, richting de vallei van de Beek. De grootste schommelingen komen sterk overeen met perceelsgrenzen dus mogelijk gaat het hier om een opgehoogd (tussen de 20m en 40m op het noord-zuid hoogteprofiel) en een verdiept (tussen de 100m en 120m op het noord-zuid hoogteprofiel) terrein. Deze twee percelen vallen beiden net buiten het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied lijkt in N-Z richting ook geëgaliseerd (Figuur 15 en Figuur 17). Over de breedte (N-Z) van het onderzoeksgebied zelf ligt het terrein zuidelijk iets hoger, maar is de helling gering. Algemeen ligt het onderzoeksgebied precies op de rand van een hogere zandrug waarop het dorp Meer zich bevindt, naar het dal van de beek de Mark en de Muntloop (Figuur 18).

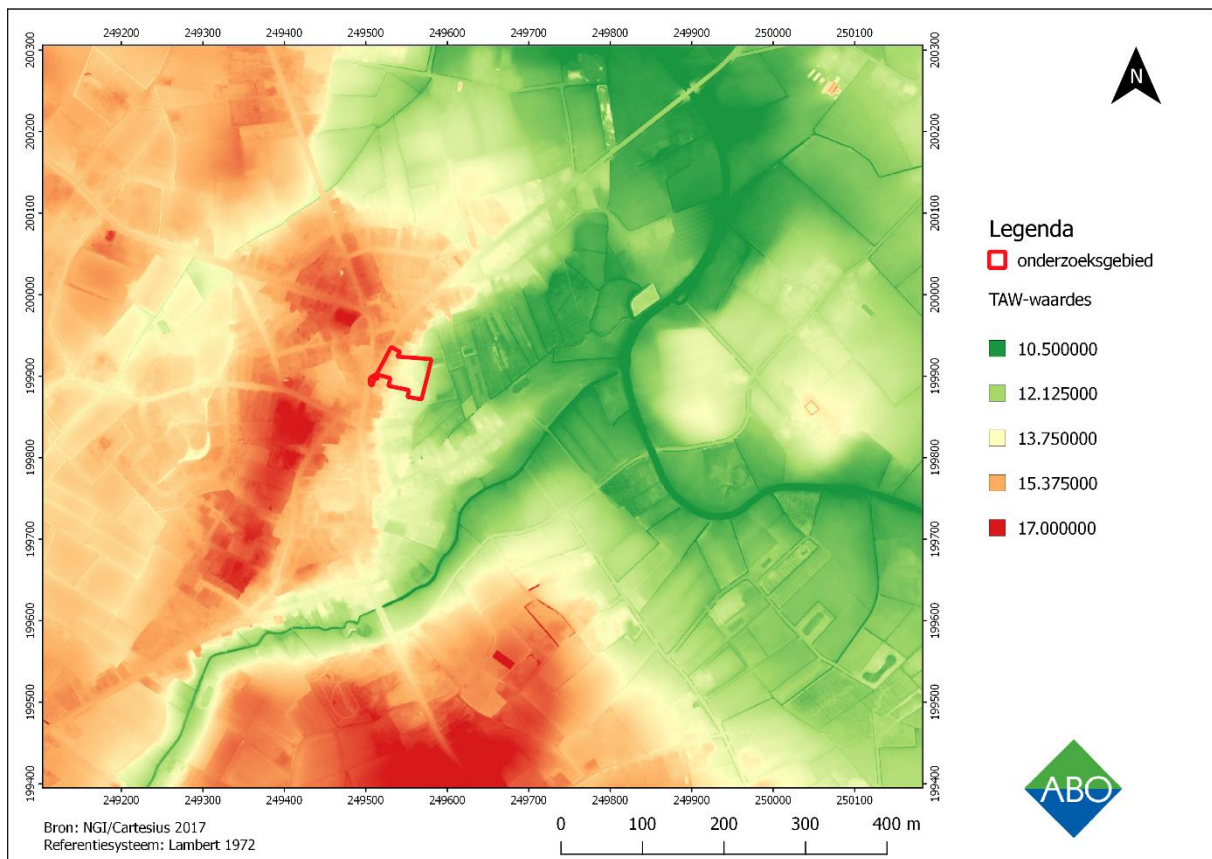
Figuur 15: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofiel van het onderzoeksgebied volgens een noord-zuid-as (rood) (bron: Geopunt 2017)

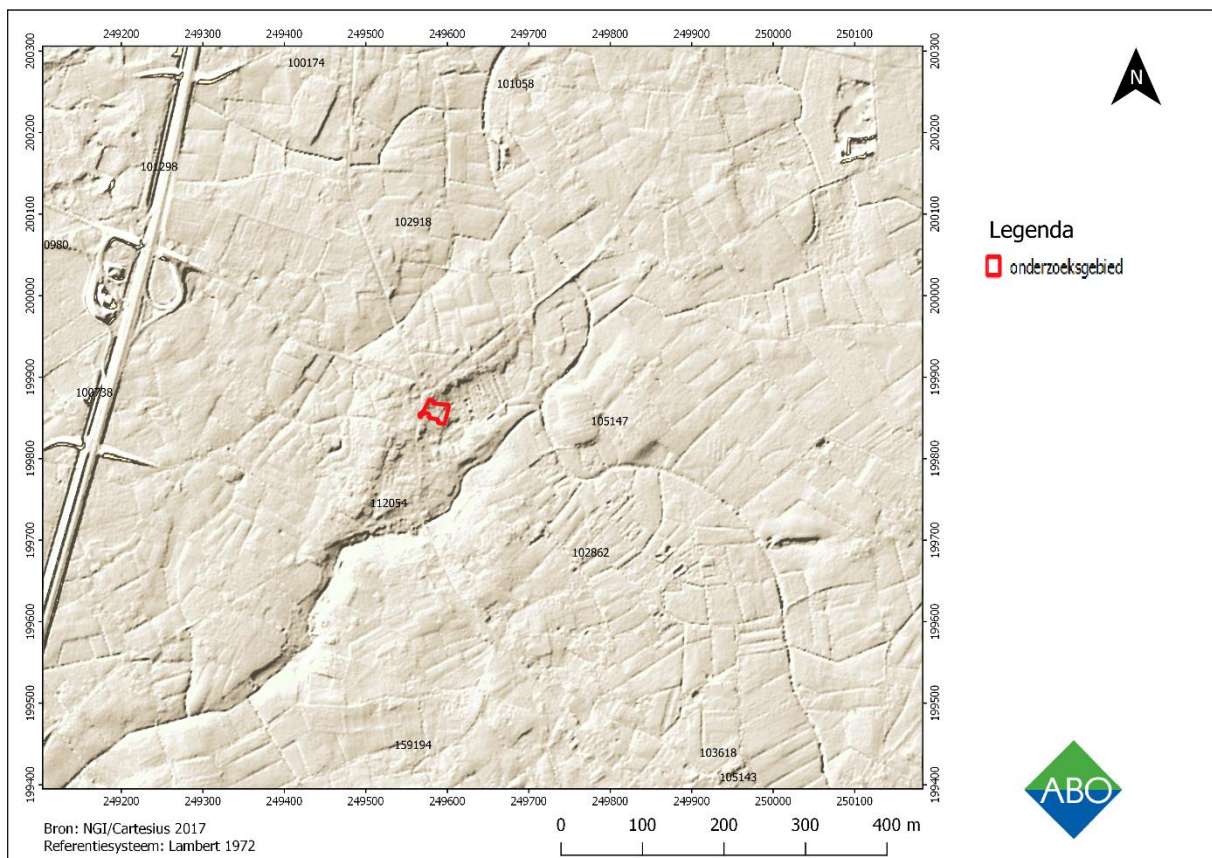
Figuur 16: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

Figuur 17: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as (Bron: Geopunt 2017)

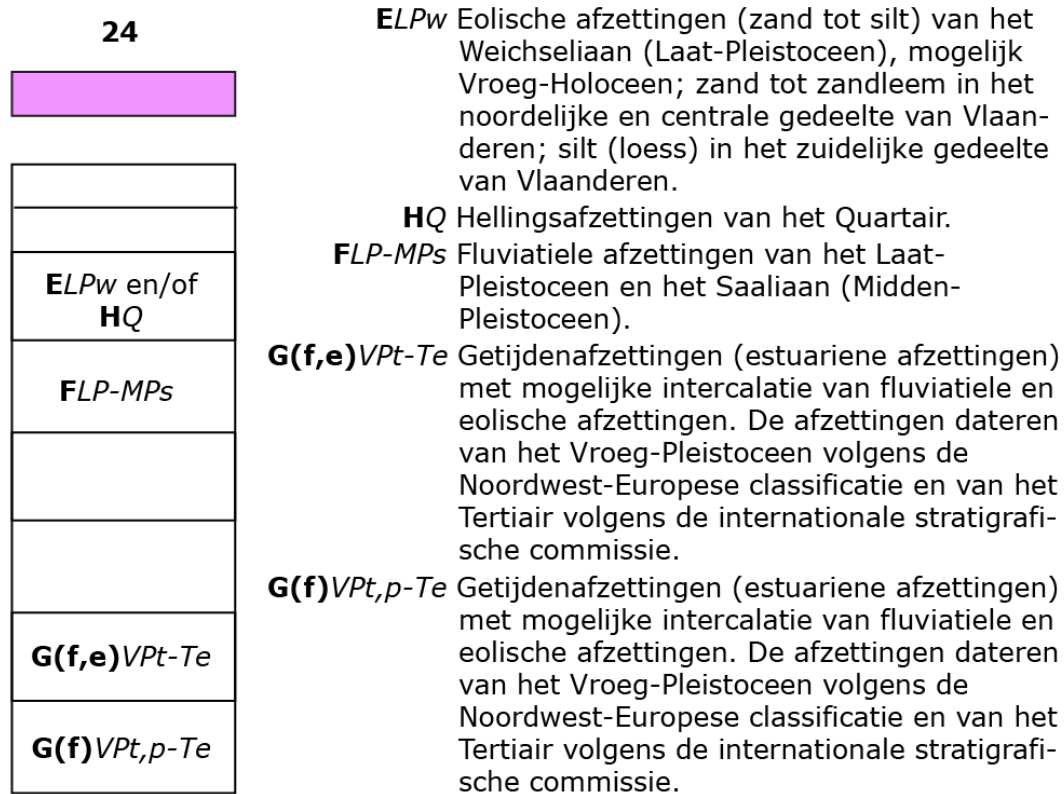

Figuur 18: DTM (1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 19: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

fluviatiele afzettingen over dit pakket heen zijn afgezet. Gedurende het Holoceen heeft de Mark dus tot hier gestroomd en alluviale afzettingen achtergelaten. Aan de Quartairgeologische kaart is duidelijk zichtbaar dat het onderzoeksgebied zich tijdens het Pleistoceen en Holoceen aan de rand van het afzetgebied van de Mark bevond (figuur 21 - 27).

Figuur 21: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

FH
ELP_w en/of HQ
FLP-MPs
G(f,e)_{VPt-Te}
G(f)_{VPt,p-Te}

FH Fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingafzettingen van het Quartair.

FLP-MPs Fluviatiele afzettingen van het Laat-Pleistoceen en het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).

G(f,e) *VPt-Te* Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

G(f)VPt,p-Te Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

Figuur 22: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

Page 10 of 10

ELP_w en/of HQ
G(f,e)^{VPt,p-Te}
G(f)^{VPt,p-Te}

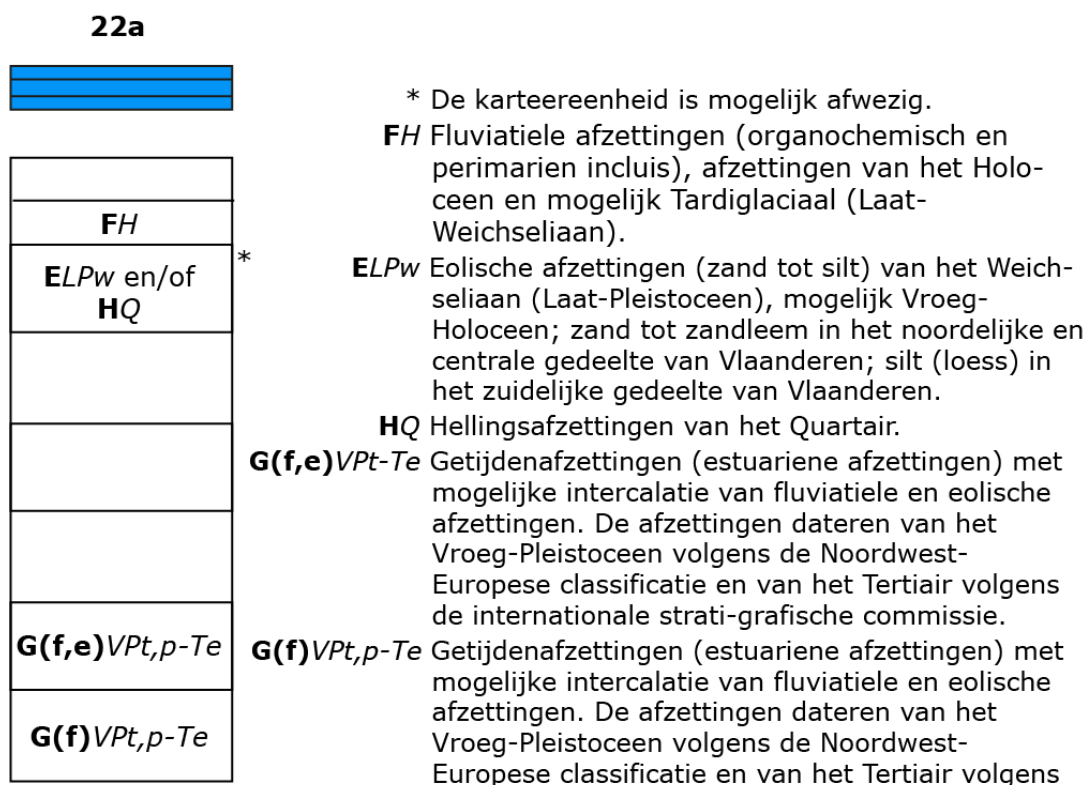
ELPW Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

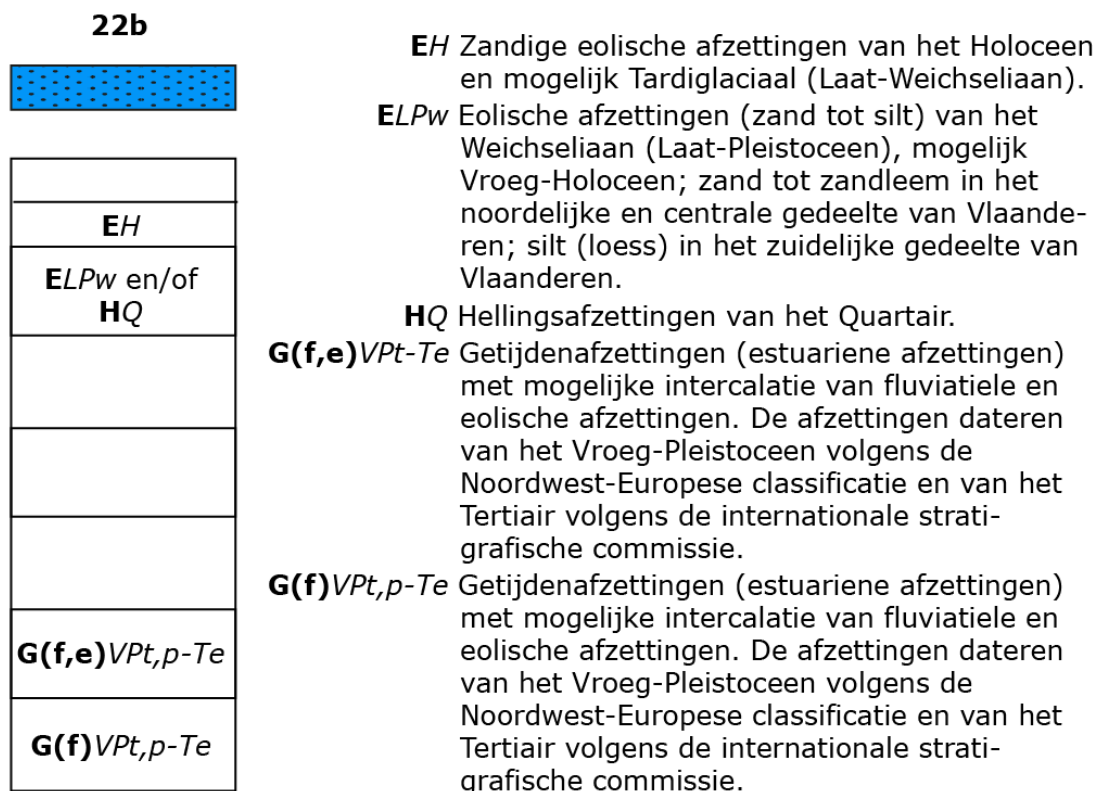
G(f,e) *VPt-Te* Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

G(f) *V*Pt,*p*-*Te* Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviale en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

Figuur 23: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

Figuur 24: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

Figuur 25: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

25

ELPw en/of HQ
FVP
G(f,e)VPT-Te
G(f)VPT,p-Te

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

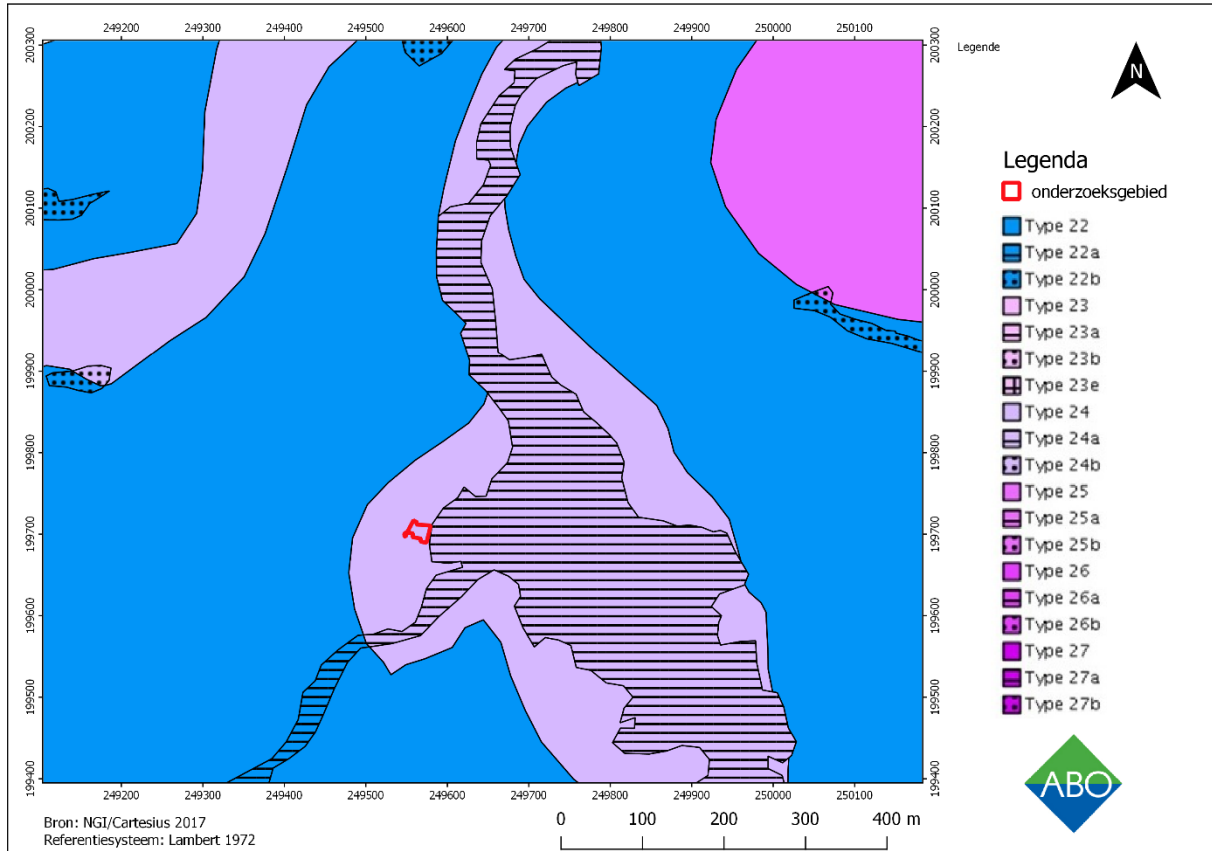
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FVP Fluviatiele afzettingen van het Vroeg-Pleistoceen.

G(f,e)VPT-Te Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

G(f)VPT,p-Te Getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen. De afzettingen dateren van het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en van het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.

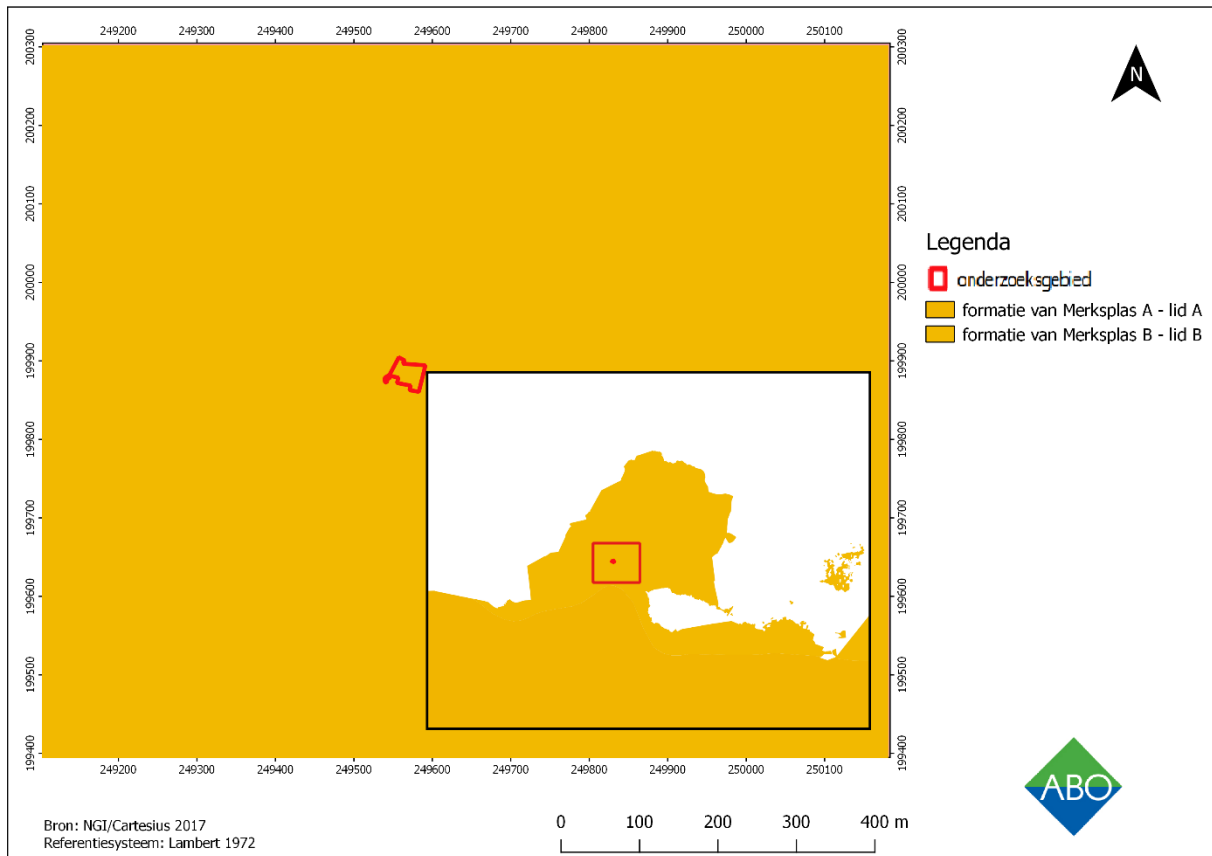
Figuur 26: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

Figuur 27: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

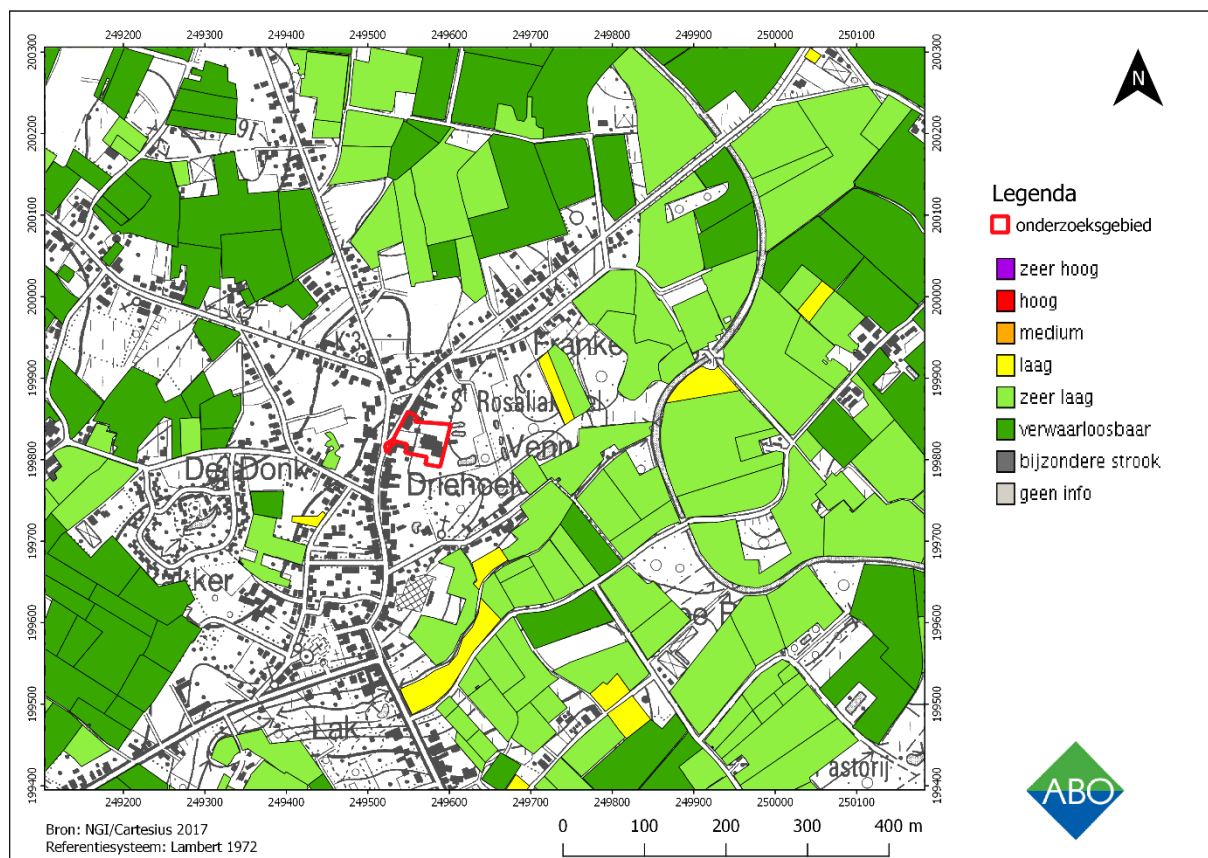
Het onderzoeksgebied is gelegen in de Formatie van Merksplas B, lid B. De textuur bestaat uit wit tot grijsbruin grof zand, soms grindhoudend, siltige en kleihoudende lenzen, glimmerhoudend, en bevat schelpfragmenten.

Figuur 28: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

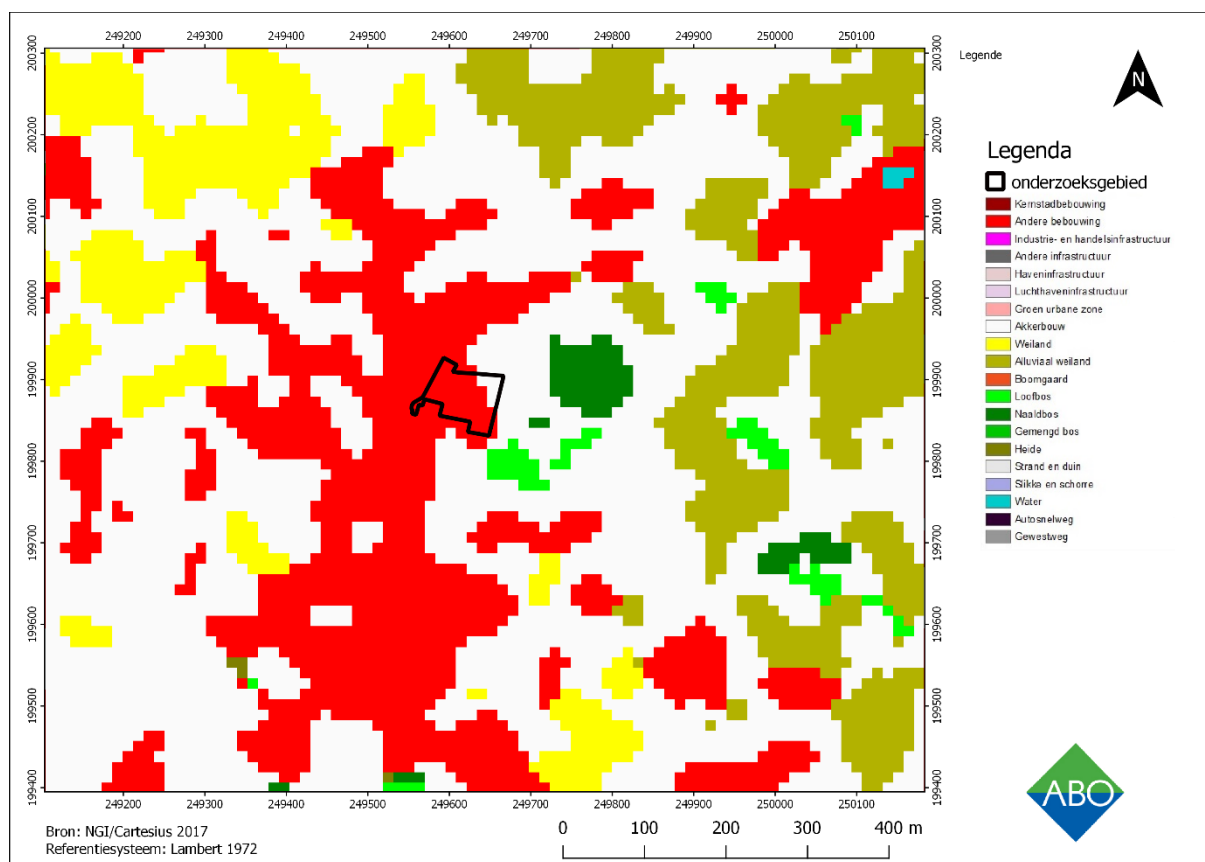
Over de potentiële bodemerrosie ter hoogte van het onderzoeksgebied is niks bekend (figuur 29). Voor de omliggende gebieden is de potentiële bodemerrosie laag tot verwaarloosbaar.

Figuur 29: Bodemosiekaart op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

3.2.5 BODEMGEBRUIKSKAART

Het onderzoeksgebied ligt voor het overgrote deel in bebouwd gebied. De meest noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied is in gebruik voor akkerbouw (figuur 30).

Figuur 30: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Niet binnen archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.1
Beschermd cultuurhistorisch landschap	Relevant, cf. 4.1.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.3
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Wereldoorlog relict	Niet relevant
Andere historisch/ archeologische relict	Geen relict in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4

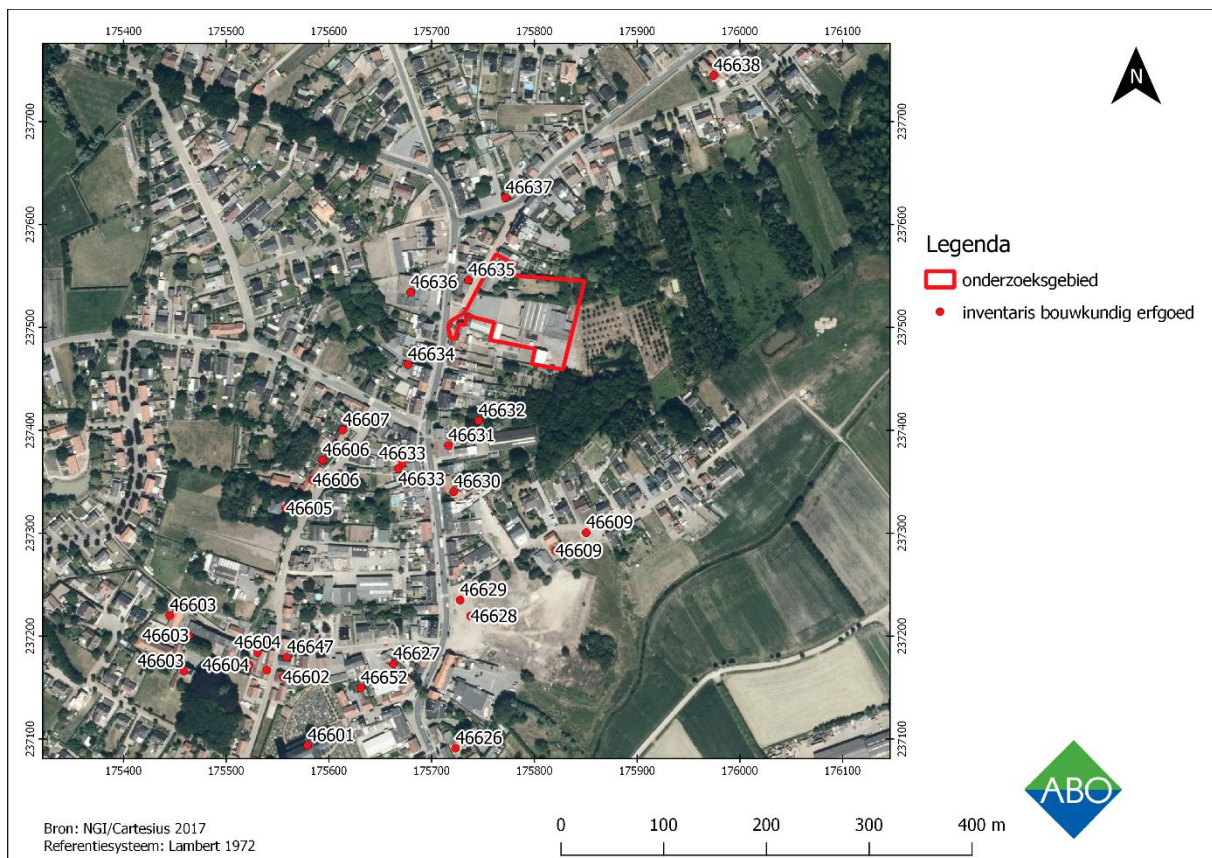
Figuur 20: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Het grootste deel van het gebouwd erfgoed in en rond Meer dateert uit de 19^e eeuw of later. Er bevinden zich nog enkele 18^e eeuwse dorpswoningen aan de oostelijke en westelijke rand van het oude dorp. De wijken in het westen bevatten geen enkel bouwkundig erfgoed. Dit gebied werd pas in de jaren 70 van de vorige eeuw bebouwd met nieuwbouwwijken.

Het valt op dat de bebouwing uit de 18^e en begin 19^e eeuw vooral aan de oostelijke rand van het huidige dorp en ten westen van de Donkstraat nog aanwezig is. Deze bebouwing geeft de randen van het dorp in het begin van de 19^e eeuw weer. Binnen het onderzoeksgebied heeft in de 18^e eeuw ook bebouwing bestaan (cf. 4.2.3; 4.2.4; 4.2.5), maar deze is daar nu niet meer aanwezig. Het onderzoeksgebied lijkt zich net ten noorden van het oude dorpscentrum te bevinden. Hoewel er geen oudere bebouwing dan uit de 18^e eeuw meer in het dorp aanwezig is, dateert de oudste fase van de huidige parochiekerk wellicht tot het einde van de 15^e eeuw. Literaire bronnen vermelden reeds een kerk in de 12^e eeuw. Dit zal onderstaand verder behandeld worden.

Figuur 31: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

ID	Omschrijving	Datering
46601	Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking	4e kwart 15e eeuw, 1e kwart 16e eeuw, 3e 19e eeuw
46602	Hoekhuis	voor WO I
46603	Klooster- en schoolcomplex	4e kwart 19e eeuw, 1e helft 20e eeuw
46604	Dorpswoningen	18e eeuw
46605	Pastorie	2e kwart 19e eeuw
46606	Boerenarbeiderswoningen	1e helft 19e eeuw
46607	Dorpswoning Bouwens	2e kwart 19e eeuw
46609	Boerenarbeiderswoningen	1e helft 19e eeuw
46626	Gemeentelijke meisjesschool	3e kwart 19e eeuw
46627	Hotel met feestzaal 't Fortuin	interbellum
46628	Dorpswoning	2e kwart 19e eeuw
46629	Burgerhuis	4e kwart 19e eeuw
46630	Dorpswoning	1e helft 19e eeuw
46631	Dorpswoning	18e eeuw
46632	Burgerhuis	interbellum
46633	Burgerhuis	1e helft 20e eeuw
46634	Dorpswoning met café	interbellum
46635	Dorpswoning	2e helft 19e eeuw
46636	Melkerij de Toekomst	interbellum
46637	Sint-Rosaliakapel	na WO II
46638	Burgerhuis	interbellum
46647	Kostershuis	2e/3e kwart 19e eeuw
46652	Dorpswoning	1e helft 19e eeuw

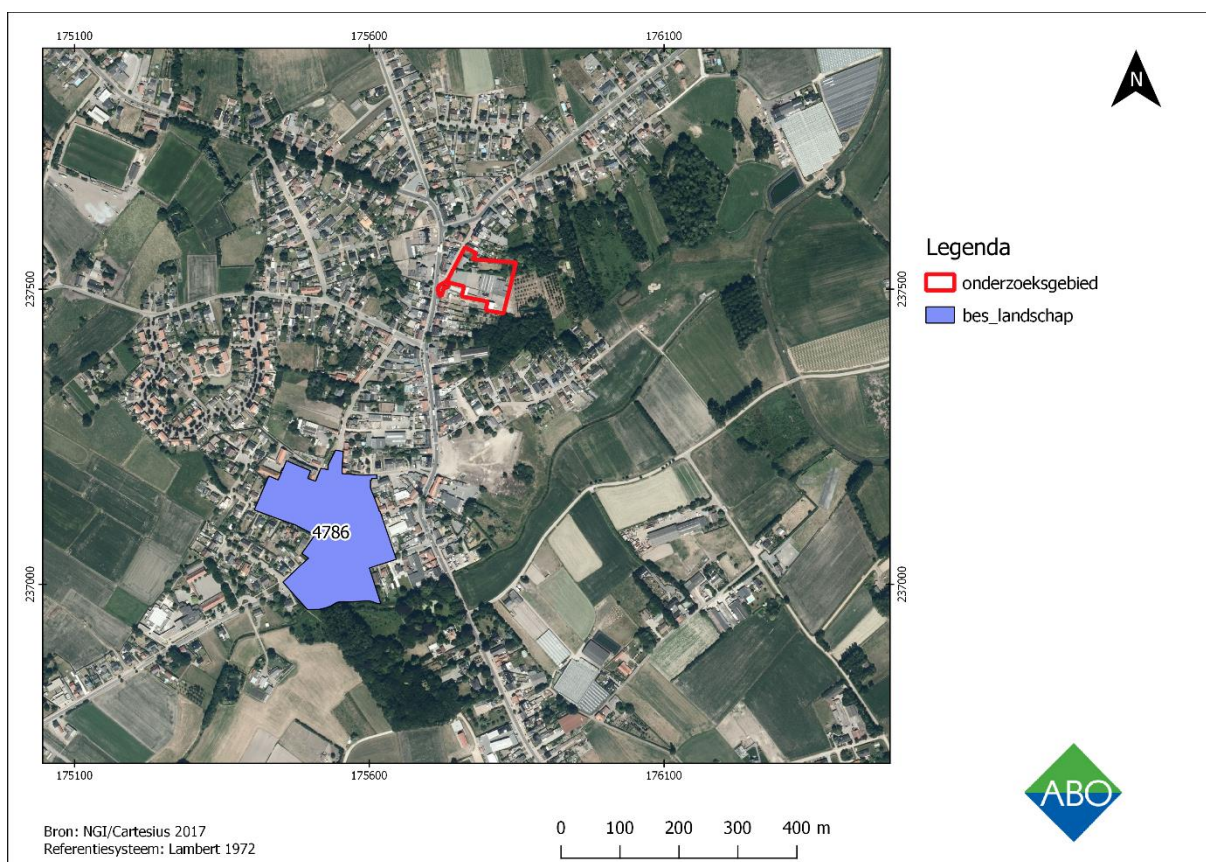
○ ID 46601

In de tweede helft van de 12^e eeuw sticht de oudst gekende heer van Meer (circa 1160-vóór 1216) een parochie en laat de eerste kerk/kapel van Meer bouwen. Tussen 1477 en 1520 wordt op dezelfde locatie een nieuwe kerk gebouwd. Het onderste deel van toren en de onderbouw van het eerste schiptravee ten westen van de huidige kerk zijn in de kern nog van de eerste kerk. De kerk is vaak hersteld geweest en in 1815 bijna volledig afgebrand met uitzondering van de toren, die deels nog steeds teruggaat tot de eerste kerk, en de sacristie. Na 1815 wordt de kerk heropgebouwd. In 1868-

1870 wordt een nieuwe kerk gebouwd met behoud van de toren en de sacristie en met recuperatie van oude materialen.

4.1.2 BESCHERMD CULTUURHISTORISCH LANDSCHAP

Op ongeveer 350 meter van het onderzoeksgebied bevindt zich een beschermd cultuurhistorisch landschap (figuur 32).

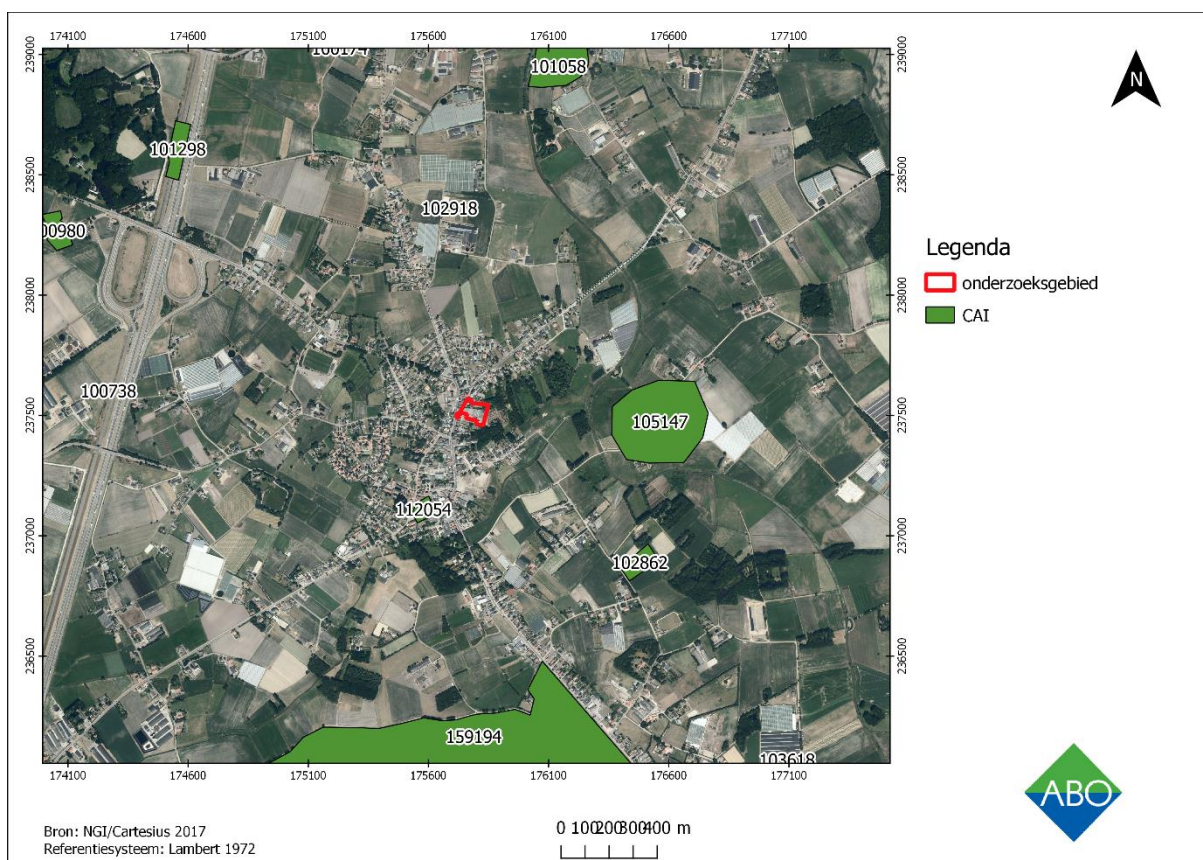
Figuur 32: Weergave van de locaties van beschermd cultuurhistorische landschappen binnen een straal van 500m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

- ID 4786

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking is met de onmiddellijke omgeving en met inbegrip van de Donckstraat beschermd als landschap. De parochiekerk is vrijstaand met omringend kerkhof. De meebeschermd gebouwen betreffen gebouwen van de 18^e tot begin 20^e eeuw. De vooroorlogse dorpskern is hier nog zeer herkenbaar.

4.1.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen een straal van 1 kilometer rond het onderzoeksgebied zijn er 9 CAI-meldingen gekend. De datering varieert van paleolithicum tot Nieuwste tijd.

Figuur 33: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000m (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

ID	Omschrijving	Datering
100738	Paalsporen	Metaaltijden
100980	Losse vondst silex	Finaal paleolithicum
101058	Vondstconcentratie lithisch materiaal	mesolithicum
101298	ijzertijd nederzetting en Nieuwste tijd vlakgraf	Metaaltijden/Nieuwste tijd
102862	Pastorij	Nieuwe Tijd-18 ^e eeuw
102918	Hoeve	18 ^e eeuw
105147	Bewoning	middeleeuwen
112054	Kerk	Late middeleeuwen
159194	Slag bij Hoogstraten	1813-1815

Overzichtstabel CAI binnen een straal van 1000m

- ID 100738:
Bij een archeologisch onderzoek, middels mechanische prospectie zijn op deze locatie paalsporen uit de ijzertijd aangetroffen. Door wie het onderzoek is uitgevoerd is niet in de CAI aangegeven. Het onderzoek is uitgevoerd in 2002.
- ID 100980:
Bij een proefsleuvenonderzoek in 2007 door Archaeological Solutions werden twee silexafslagen gevonden. De eerste werd aangetroffen in een kuil en de tweede in een restant van de humusaanrijkingshorizont van de ter plaatse verdwenen podzol. De vondsten zijn aangeduid als losse vondsten.
- ID 101058:
Deze melding betreft een vondstenconcentratie van lithisch materiaal. De vondsten zijn vanaf 1963 verschillende keren beschreven.
- ID 101298:
Op deze locatie is een archeologische opgraving uitgevoerd voorafgaand aan de aanleg van de hsl-lijn van Antwerpen tot aan de Nederlandse grens. Het onderzoek is uitgevoerd door stad Antwerpen tussen 1999 en 2004 op deze specifieke locatie in 2002. Hierbij konden verschillende huisplattengronden herkend worden uit de midden en late ijzertijd en daarnaast waterputten, bijgebouwtjes en een standgreppel van een plankenomheining (Delaruelle, S. en Verbeek, C. 2014, 115-174). Een ijzertijdnederzetting is hier zodoende duidelijk aangetoond. Ook is er een vlakgraf gevonden waarbij knopen van een soldatenuniform aangetroffen zijn te dateren tussen 1750 en 1830. Dit graf is mogelijk te linken aan de slag bij Hoogstraten in 1814 (Delaruelle, S., Verbeek, C. *et al.* 2014, 315-317).
- ID 102862:
Op basis van cartografie is aangetoond dat zich op deze plaats een pastorij bevond. Het betreft omwalde U-vormige bebouwing die voor het eerst zichtbaar is op de Ferrariskaart.
- ID 102918:
Deze melding betreft een hoeve uit de 18^e eeuw aangetoond door middel van cartografische bronnen.
- ID 105147:
Deze melding betreft een toevalsvondst van middeleeuwse bewoning. Het CAI geeft hierover geen verdere informatie dan dat deze informatie uit het archief van het IAP komt en een ruilverkaveling.
- ID 112054:
Deze melding betreft de Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking. Dit object is al uitgebreid besproken in hoofdstuk 4.1.1, inventaris bouwkundig erfgoed.
- ID 159194:
De slag bij Hoogstraten werd uitgevochten op meerdere locaties in Hoogstraten Meer en Wortel, maar het gebied aangegeven in deze melding geldt als het gebied waar het heftigst gevochten zou zijn. Hier is een grote strijd geweest tussen het Pruisische en het Franse leger. Ook bekend doch niet in het CAI aangegeven is een plek net ten noorden van Meer op de splitsing Hoogeind met de Eindsestraat. Hier bevindt zich een massagraf voor hen die in de buurt van de Markbrug omkwamen (Huijbrechts, J. 2014, 322-337).

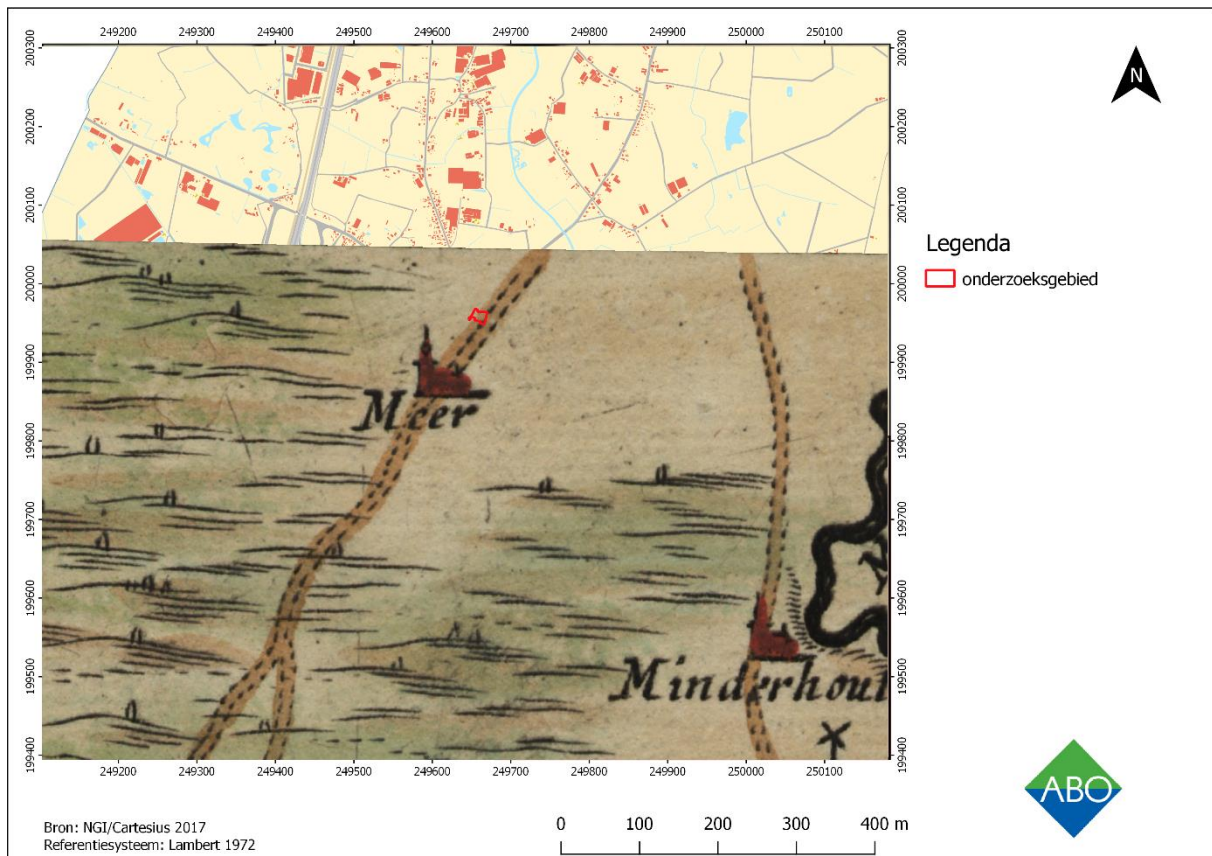
De meldingen die in de ijzertijd gedateerd zijn (101298 en 100738) liggen beiden vrijwel een kilometer westelijk van het onderzoeksgebied, een stuk westelijker van de beek de Mark. De steentijdvondsten zijn bekend dan wel ten oosten van de Mark (101058) dan wel ook een kilometer meer westelijk dan het onderzoeksgebied (100980). Dat de meldingen over oudere perioden allemaal zo ver westwaarts liggen zou er op kunnen wijzen dat het onderzoeksgebied in die periode nog te nat was voor bewoning

en dat de droge rug meer westwaarts eerder opgezocht werd om te gaan wonen. Het kan ook te maken hebben met de onderzoeksintensiteit in het gebied westelijk van het onderzoeksgebied. Hoewel er buiten de kerk om weinig meldingen betreffende bewoning in de middeleeuwen rond het onderzoeksgebied zijn (één melding 105147) ten oosten van de Mark), kan er vanaf die periode al wel sprake zijn van bewoning. De parochiekerk van Meer dateert immers uit de 12e eeuw dus moet er in deze periode ook sprake zijn geweest van bewoning in het gebied. Later is de Nieuwe Tijd in het onderzoeksgebied vooral interessant in verband met de slag bij Hoogstraten. Over een groot gebied kan hier vondstmateriaal van verwacht worden.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

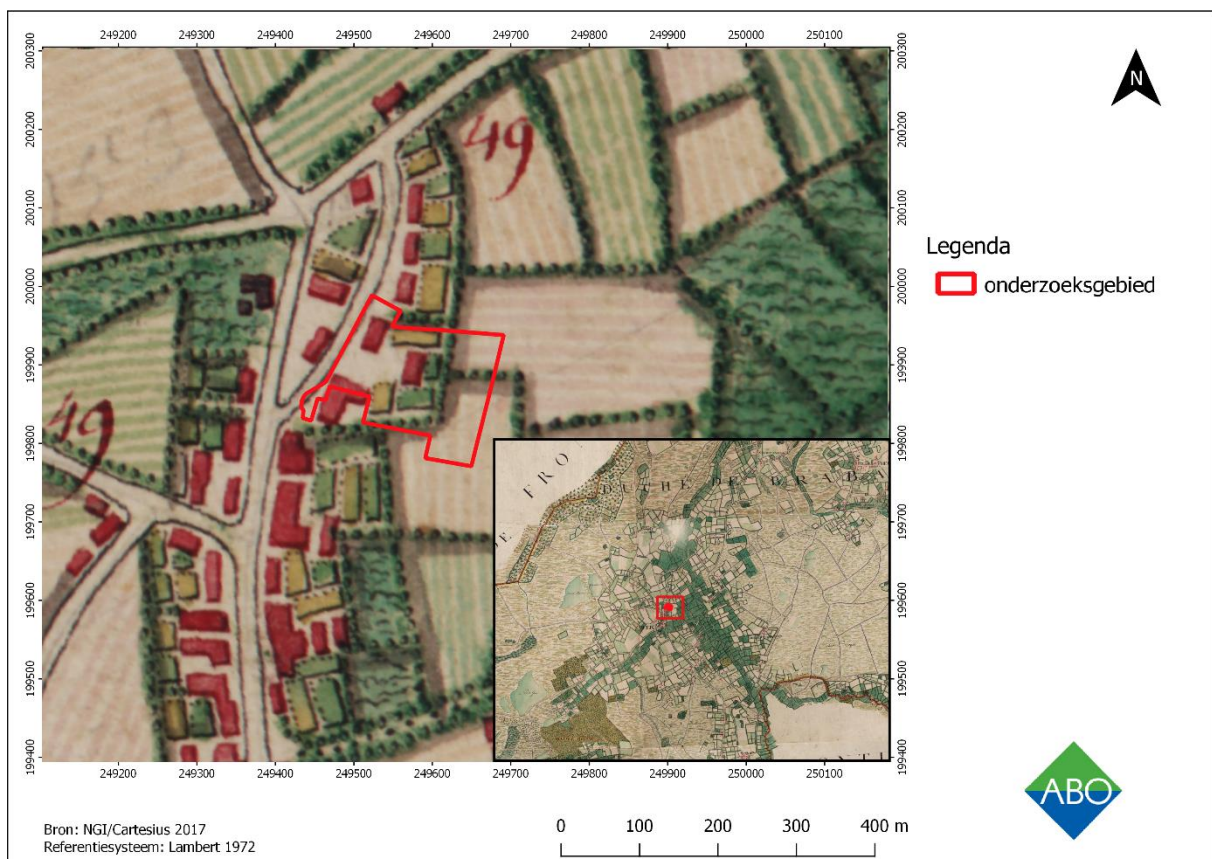
Meer wordt reeds vermeld op de Fricxkaart (figuur 34). De parochiekerk is eveneens aangeduid. Vanwege de beperkte detaillering van de Fricxkaart is het niet mogelijk om een diepgaande analyse op basis van deze kaart op te stellen. Doordat het onderzoeksgebied zich echter op de meest noordelijke rand van het kaartblad bevindt, is duidelijk te zien dat de doorgaande weg door Meer nog steeds op ongeveer dezelfde locatie ligt en de Meerleseweg betreft, de straat waar ons onderzoeksgebied aan grenst.

Figuur 34: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de ligging van Meer (Bron: Geopunt 2017)

4.2.2 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

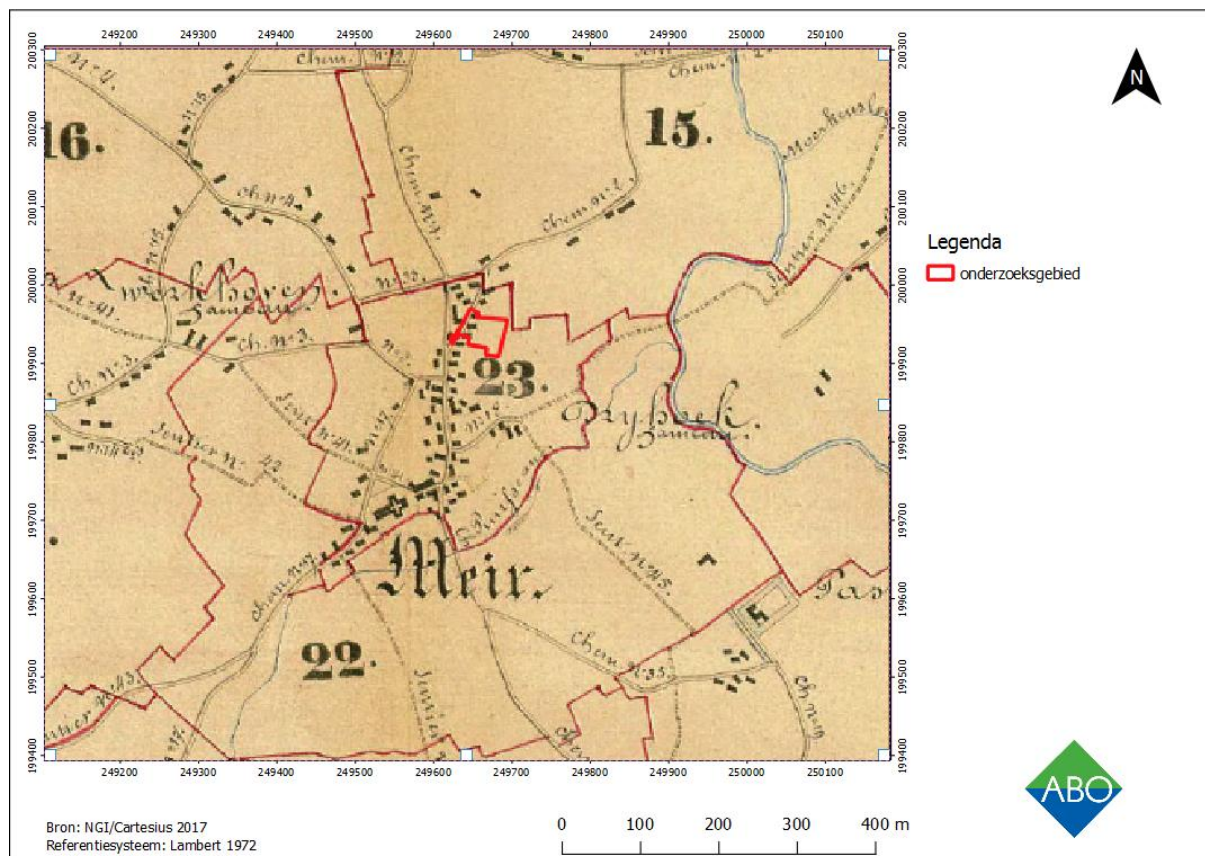
Ten tijde van de Ferrariskaart heeft het dorp Meer al bijna exact de contouren die het nu nog heeft. De bewoning centreert zich langs een lange nog onverharde weg, op de exacte locatie van de huidige straat Meerdorp. Daarnaast zien we al enkele huizen langs de huidige Donkstraat. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is het stratenpatroon nauwelijks veranderd. Meer lijkt in deze tijd een klein centrum in een zeer agrarisch gebied dat zich tussen de moerasgronden concentreert langs de weg van Hoogstraten richting Breda (nu NL) waar deze kruist met een weg richting het westen. Ten oosten van het dorp liggen voornamelijk weilanden en in het westen akkers. In het onderzoeksgebied ligt een perceel met drie gebouwen met moestuintjes en het oostelijk deel van het onderzoeksgebied is in gebruik als akkerland.

Figuur 35: Overzichtskarte - Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

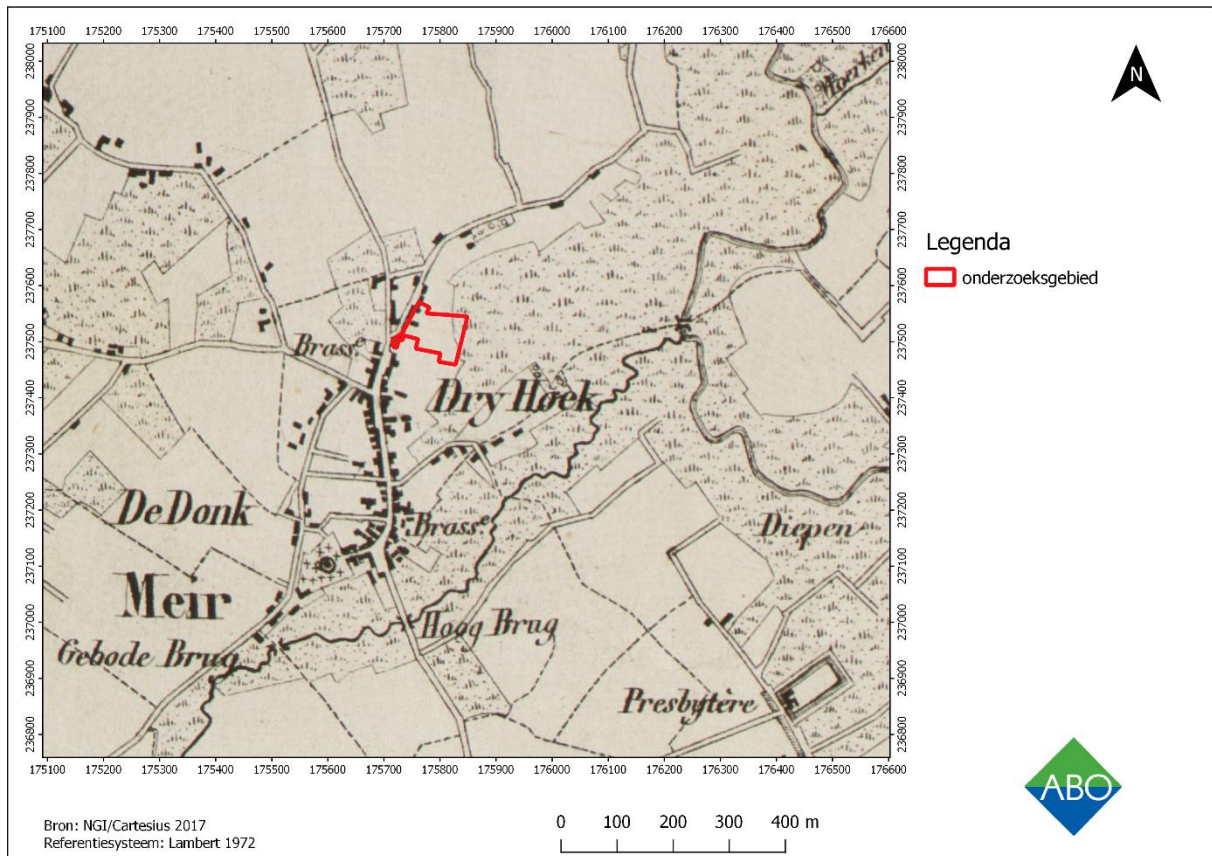
Ook op de Atlas der Buurtwegen zien we het dorp al goed herkenbaar liggen. Ten opzichte van de vorige kaart zijn er in het noorden enkele huizen bijgekomen. Binnen het onderzoeksgebied is de situatie nog steeds zo dat er hier drie gebouwen binnen vallen. Deze lijken nu wel allemaal tegen de weg gebouwd, waar ze eerder meer verspreid over het perceel lijken te liggen.

Figuur 36: Overzichtskartaal - Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

4.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Op de Vandermaelenkaart zien we opnieuw min of meer dezelfde situatie als op de Atlas der Buurtwegen. In het onderzoeksgebied liggen enkele huizen, direct langs de weg. Het oostelijke deel van het onderzoeksgebied is geheel onbebouwd en hier herkenbaar als een strook akkerland.

Figuur 37: Overzichtskarta - Vandermaelen kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Voor de steen- en metaaltijden is vooral de landschappelijke locatie van het onderzoeksgebied interessant. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de rand van twee valleien, de Markvallei en de vallei van de Beek. In de steentijd zochten mensen voor bewoning vooral hogere locaties nabij water op. Een grote Federmessersite is gekend ruim twee kilometer westelijk van het onderzoeksgebied. De in de CAI gekende steentijdmeldingen bevinden zich ook allemaal op enige afstand westelijk van het onderzoeksgebied of juist ten Oosten van de Mark. De kans is groot dat in de steentijd de zone waarin ons onderzoeksgebied zich bevindt te nat was voor bewoning. Toch kan steentijdbewoning niet uitgesloten worden.

Vanaf het neolithicum worden de mogelijkheden voor akkerbouw belangrijker. Het onderzoeksgebied zal voor akkerbouw erg nat zijn geweest. Een ijzertijdnederzetting is bekend 1 kilometer ten westen van het onderzoeksgebied. Dit is verder van de beek af, waar het mogelijk droger was. Toch kan ook menselijke aanwezigheid tijdens de metaaltijden niet uitgesloten worden binnen het onderzoeksgebied. Juist zo dicht nabij de beek is het interessant om te zien wat de randen van bewoning zijn en of hier anders wellicht andere activiteiten werden uitgevoerd. Voor de Romeinse tijd geldt hetzelfde, doch activiteiten uit de Romeinse tijd zijn voor het onderzoeksgebied en in de wijde omgeving niet bekend.

Vanaf de middeleeuwen zijn naast de landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied ook de kennis van de stichting van Meer en cartografische bronnen meer van belang. Het onderzoeksgebied ligt aan de noordostrand van Meer. Eind 12^e eeuw is hier een kerk gesticht, dus hier was destijds al sprake van bewoning. De Meerleseweg, de straat waaraan het onderzoeksgebied ligt, ligt op dezelfde locatie waar op de Fricxkaart al de doorgaande weg herkenbaar is. Deze weg loopt mogelijk al terug tot de tijd dat het dorp gesticht is. Het zou dan niet vreemd zijn dat sporen/vondsten uit in de (late) middeleeuwen in het onderzoeksgebied aan de rand van het dorp te verwachten zijn. De verwachting voor bewoning in de late middeleeuwen is bijgevolg matig tot hoog.

Uit cartografische bronnen is duidelijk dat binnen het onderzoeksgebied vanaf het laatste kwart 18^e eeuw continue bewoning heeft plaatsgevonden en er sprake was van een erf. Daarnaast heeft in de wijde omgeving van het onderzoeksgebied de slag van Hoogstraten zich afgespeeld in 1814. Ook hiervan kunnen binnen het onderzoeksgebied mogelijk sporen gevonden worden.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het onderzoeksgebied is grotendeels bebouwd en verhard. Daarnaast kan uit de hoogtekarten opgemaakt worden dat de percelen binnen het onderzoeksgebied ooit genivelleerd zijn door ophoging of door afgraving binnen het gebied (hfst. 3.1.2). Deze recente menselijke ingrepen hebben de bodem in het onderzoeksgebied vrijwel zeker verstoord, maar de mate van verstoring is erg moeilijk in te schatten. Op basis van de boringen in het kader van een milieuhygiënisch onderzoek komt geen directe verstoring onder de verharding naar voren (hfst. 3.2). In hoeverre de bebouwing verstoring veroorzaakt heeft, is ook afhankelijk van de nivellering in het gebied. Op figuur 38 is waar te nemen dat het niet verharde gebied mogelijk afgevlakt is en het verharde/bebouwde gebied mogelijk verhoogd is door nivellering.

Figuur 38: Synthesekaart met verstoringfactoren in het onderzoeksgebied (Bron: Geopunt 2017)

Het potentieel tot kennisvermeerdering is in dit gebied matig tot hoog voor vrijwel alle archeologische perioden. Landschappelijk was de rand van de Markvallei een attractieve zone voor menselijke aanwezigheid, maar over de bewoning is bijzonder weinig bekend. Mogelijk is het gebied erg nat geweest voor bewoning, maar eind 12^e eeuw is op deze locatie toch een dorp gesticht. Dit duidt op een hiaat in onze kennis. Op de rand van de vallei is nog veel nieuwe kennis op te doen en in het onderzoeksgebied is het potentieel tot kennisvermeerdering dus matig tot hoog. De beperkte omvang van het gebied en het feit dat het gebied al grotendeels verstoord zal zijn door latere bewoning, maakt het potentieel tot kennisvermeerdering voor de steentijden lager. Door middel van een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject kan de omvang van verstoring binnen het gebied vastgesteld worden en daarnaast uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van archeologische resten.

5.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding een woonproject aan de Meerleseweg te Meer op de kruising met de weg Meerdorp, ten oosten van de straat. Het doel van dit onderzoek was driedig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historische, archeologische, en landschappelijk onderzoek (hfdst. 3 en 4) blijkt dat het terrein op matig natte zand(leem)bodems op de rand van een beekvallei ligt. Al aan het eind van de 12^e eeuw wordt een kerk in Meer opgericht en bestaat het dorp dus al. Voor eerdere perioden is er in de omgeving bewoning gekend. Het onderzoeksgebied ligt op de rand van een zeer nat gebied, wellicht te nat voor bewoning, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. Alle indicatoren samen tonen aan dat er in het onderzoeksgebied archeologische resten te verwachten zijn van de steentijd tot en met de Nieuwe tijd.
- 2) Het onderzoeksgebied is al zeker sinds de 2^e helft van de 18^e eeuw bebouwd. Het zal interessant zijn te kijken of er iets van oudere bebouwing bewaard is gebleven. Doch is ook het huidige gebruik van het onderzoeksgebied voor een groot deel bebouwd. Deze zal een groot deel van het onderzoeksgebied al sterk verstoord hebben. Doordat er al zolang bewoning op de locatie plaatsvindt, is de kans dat eventuele steentijdresteren zich nog in situ bevinden ook kleiner. Het perceel lijkt rechtgetrokken over de noord-zuid as. Hierbij zal het terrein hoe dan ook geroerd zijn geweest tot minimaal een halve meter want de het perceel ten noorden van het onderzoeksgebied ligt ongeveer een halve meter hoger dan het onderzoeksgebied en ten zuiden ongeveer een halve meter lager. Wanneer dit is gebeurd is niet bekend. Op basis van de bodemkaart zullen eventueel aanwezige archeologische resten in het onderzoeksgebied zich waarschijnlijk niet dieper dan een kleine meter onder maaiveld bevinden. Daar waar nu al gebouwen staan is de archeologie dus mogelijk al verdwenen. Onder het anderszins verharde deel van het onderzoeksgebied kan nog archeologie aanwezig zijn. De geplande bodemingrepen zullen de eventueel nog aanwezige archeologie zeker sterk verstoren.
- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering voor de steentijd is eerder klein, gezien er geen heel groot gebied verstoord en dus onderzocht gaat worden en een groot deel van dit gebied latere verstoringen kent. De kans om steentijdmateriaal in situ aan te treffen is klein, hoewel er waarschijnlijk wel losse vondsten voor steentijd in het gebied aanwezig kunnen zijn. Voor de latere perioden, zeker vanaf de middeleeuwen is de kans op vondsten erg groot en hoewel ook dit mogelijk al deels verstoord is, zal dit zodanig veel nieuwe informatie op kunnen leveren dat verder onderzoek hiervoor gewenst is.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd in de vorm van proefsleuven. Omdat op dit moment het te onderzoeken terrein nog bebouwd is zal dit in uitgesteld traject moeten gebeuren.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		12 januari 2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		12 januari 2017
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog / Projectmanager		12 januari 2017

7 BIBLIOGRAFIE

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Delaruelle S. & Verbeek C., 2004, De metaaltijden op het HSL-traject. In: Verbeek C., Delaruelle S. en Bungeneers J. (eds.), *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*. Dienst Cultureel Erfgoed, Provincie Antwerpen, Antwerpen (115-174).

Delaruelle S., Verbeek C., Bungeneers J. & Vandenbrauene M., 2004, De 'man van Meer'. De omstandigheden van de vondst en het antropologisch onderzoek. In: Verbeek C., Delaruelle S. en Bungeneers J. (eds.), *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*. Dienst Cultureel Erfgoed, Provincie Antwerpen, Antwerpen (315-317).

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 14 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Frick) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 14 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 14 november 2017).

Huijbrechts J., 2004, De historie achter het mysterieuze veldgraf aan de Zwaluwstraat. In: Verbeek C., Delaruelle S. en Bungeneers J. (eds.), *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*. Dienst Cultureel Erfgoed, Provincie Antwerpen, Antwerpen (322-337).

Van Gansbeke A., 2015, *Rapport grondmechanisch onderzoek Bouwwerken Vermeiren, Hoogstraten*. Intern rapport 15/377, Geosonda, Brussel

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.